debat non nisi ad certum usum apothecæ, & habitationis locationem factam esse, & cum hac distinctione dicebam istum casum in jure forsan non determinatum decidendum esse, Assistente præsertim observantia, quæ semper in ambiguis tamquam optima interpres attendenda est, quoniam in illa solum stillicidiorum parte, quæ respicit hujusmodi apothecarum ingressum, seu areolam, facultas admittendi aliarum rerum, & mercium venditores sub certa recognitione videtur esse ipsius conductoris, cujus commodior aditus, vel rei conductæ usus quodammodo impediri dicitur, itaut juridicè possit locatorem prohibere, ne aliis id concederet, consequenter videtur suæ incommoditatis pretium, nisi aliud in locatione conventum sit; Secus autem in aliis partibus posterioribus, vel lateralibus, in quibus inquilini usus nullum recipit impedimentum, neque incommoditatem, quia illæ partes exteriores, utpotè in contractu omissæ, remanere dicuntur sub dominio, & dispositione locatoris.

Nisi quantitas pensionis ostenderet istas etiam partes in
4 contractum deductas esse, quia nempè spectato solo usu habitationis, & partis interioris excessiva & incongrua esset conventa pensio ad justitiam cum emolumentis partium exteriorum reducibilis, vel econtrà, quoniam ex pretii quantitate satis efficax præsumptio, seu declaratio resultat voluntatis partium in contrahendo, & quidnam in contractum deductum sit, Alex. *cons.26.lib.4.* Surd. *cons.13.n.37.* Menoch. *lib.3. præsumpt.73.* Gregor. *dec.126. nu.9.* Burat. *dec.471.nu.4. & 697.num.5.* Quod argumentum in præsenti facti specie dictam veritatem convincebat, quia pensio scut. 90. proportionata membris locatis, ac etiam consueta, priusquam dictum macellum introduceretur, itaut cedente istius pensione ad commodum conductoris, iste pro nimis injusta & exigua pensione domum haberet.

Ponderando etiam, quod hujusmodi macelli usus est extra illum usum, ad quem res conducta est, quem propterea conductor nec per sespsum habere potest, neque aliis concedere, ad text. *in l. Ade, & l. nemo prohibetur, C. locati, ubi glos. & scribentes communiter*; Ac etiam quia continua concussio propè murum resultans ex divisione carnium in frusta, aliquod præjudicium nunc insensibile, sed longo temporis spatio notabile causabat ipsius domus substantiæ, cujus deteriorationis pretium potius erat dicta pensio, quam solutio usus salva rei substantia; Atque conductori suam inductriam exageranti sufficere dicebam pro illius condigna renumeratione, & præmio illas plurium annorum pensiones, quas ante interpellationem perceperat: Et hanc dicebam, mihi videri veritatem, qualis etiam judici visa fuit, & quamvis ex parte conductorum appellatum fuisset, incerta tamen est appellationis prosecutio.

5 Consimilem tractavi controversiam coram Locumtenente Vicarii in alia *Romana pro Barone Mantica*, cùm aliquibus inquilinis apothecarum, aliarum partium inferiorum suæ domus introducentibus sub stillicidio in parte tamen anteriori, & propè earumdem apothecarum ingressum quosdam olerum venditores, quos prohiberi posse dicebam, non quidem ex ponderatis in casu præcedenti, quæ potius conductoribus assistebant, dum agebatur de usu stillicidii seu areolæ partis anterioris & respicientis apothecarum ingressum, & usum, sed ex introductione novi usus, ad quem ille locus destinatus non erat, *ad notat. in d. l. Ade, & l. non prohibetur, C. locati*, cum ita locatori dupliciter præjudicaretur, Primo nempè ex continua aquarum projectione super olera, ex qua domus fundamenta ob nimiam humiditatem marcescere poterant, Et secundò, quia ex hujusmodi nova introductione tollebatur aviamentum alteri ejusdem domus
6 inquilino in proxima apotheca eamdem artem exercenti; Aviamentum enim, seu commoditas itus, in quo unus tantum absque proximo emulo certam artem exerceat, vel merces vendat, dicitur pretio æstimabile, & rectè cadit sub contractu locationis, & conductionis, ut sæpius deductum habetur *sub tit. de usuris* occasione probandi pro hujusmodi apothecarum pretio debitos esse fructus recompensativos ad terminos text. *in l. curabit, C. de action. empti*, unde talis inquilinus non posset tantam pensionem ut prius solvere, quod propterea erat verum alterare dictarum apothecarum usum ad diversas artes ita studiosè à locatore distributum, ne unus alteri impedimentum præstaret, ac propterea singulis pro suis usibus majorem pensionem solvere possent, & hanc dicebam videri veritatem, juxta quam etiam judicatum fuit.

ROMANA OFFICII
PRO JOANNE MARIA ANTONETTO, CUM HÆREDIBUS JOANNIS SILVESTRINI.

Casus benevolè examinatus, & per concordiam sopitus.

Possidens cum alio rem communem, & socii portionem ad certum determinatum tempus conducens, An finito tempore, & in possessione, ac usu perseverans censeatur reconduxisse, itaut intret dispositio *in l. Item quæritur, §. qui impleto, ff. locati.*

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *Referuntur dissidentes opiniones.*
3 *De rationibus unius, vel alterius opinionis.*
4 *Quæstio decidenda ex circumstantiis facti.*
5 *De socio habitante domum communem an teneatur ad pensionem pro portione consocii.*

DISC. XXX.

CUm Antonettus, & Silvestrinus pro communi possi- 1
derent unum ex Officiis Notariorum Capitolii, primus conduxit à secundo ejus portionem pro certa conventa mercede, ad sexennium, quo elapso, ac mortuo interim Silvestrino, Antonettus Officii exercitium ut antea continuavit, aliquas pecuniarum summas in dies, vel tempora dicti consocii heredibus solvendo in computum absque expressione causæ, in quam solutio fieret; Post plurium autem annorum decursum in solidatione computorum prætendentibus dictis hæredibus sibi debitas esse pensiones ad summam ab initio conventam, Econverso autem prætendente Antonetto ex tempore finiti sexennii tamquam ex cessato titulo locationis ipsum continuasse Officii exercitium, & possessionem jure domini, & socii, qui rem communem totam, & insolidum pro ejus portione possidere dicitur, cum sola obligatione consocio reddendi rationem de emolumentis ex ejus portione per ipsum perceptis, orta proinde inter partes desuper controversia.

Ex parte Antonetti de jure interrogatus, respondi punctum videri brocardicum, & compositione dignum; Tractant enim in individuo DD. hujusmodi quæstionem, An
2 scilicet habens rem cum altero communem, & socii portionem ad certum tempus conducens, censeatur finito tempore ex continuato rei usu reconduxisse, atque inter se discordant; Siquidem Petrus de Ubaldis *in tract. de fratribus, p.5.q.9.n.11.* tenet pro reconductione, eumque sequuntur Alciat. *de præsumpt. reg. 3. præsumpt.17. n.2.* Menoch. *lib.3. præsump.85. n.15.* Ronchegal. *in l. 9. de duobus reis in principio, num.127.* Mantic. *de tacit. lib.5. tit.15. n.34.* Contrarium verò tenent Soccin. *in l. servi electione, §.1. n.3. ff. de legat.1.* Ripa *in l. quominus, n.141. ff. de fluminibus*, Ancharan. Reggien. *quæst. familiar.28.n.2. lib.2.* Corn. *cons.222.n.2. & 4. vol.2.* Gomez. *var. resol. tit. de contractibus, cap.3.n.14.* Carocc. *de locato tit. de re communi, n.49. fol. in meis 140. & tit. de re locat. qu.33. declarat.3 fol.157.* licèt iste Doctor pro neutra partium authoritatem facere videatur, ham *q.18. fol.53.* variat, dictamque Soccini opinionem nervosè, & ex professo substinet, Granut. *theoromate 2.n.2.*

Istarum opinionum diversitas pendet à diversitate rationis, in qua reconductionis præsumptio fundetur, qui enim tenent ideò ex continuatione reconductionem inductam censeri, ut excludatur delictum, quod aliàs conductor committeret perseverando in possessione rei alienæ sine titulo, benè impugnant opinionem Petri de Ubaldeis, hujusmodi ratione retenta omni carente fundamento, quoniam socius perse-
3 verando in possessione totius non dicitur esse in delicto, dum totam rem tamquam dominus pro sua portione possidere dicitur; Ubi autem reconductionis ratio consisteret in continuata voluntate perseverandi in eodem contractu, donec una partium contrarium declaraverit, & tunc verior remaneret dicta de Ubaldis opinio, de cujus majoris probabilitate mihi respondendum videbatur, quia ex communi usu hæc secunda, & non prima videtur congrua reconductionis ratio; Atque hanc opinionem mihi magis placere dicebam, quamvis contraria Soccini majores sequaces haberet.

In judicando tamen dicebam spectandas esse facti circumstantias, ex quibus animum partium desumendo decisio pendeat, quibus circumstantiis in hac facti specie pensatis, quando

quando viveret idem Silvestrinus, pro Antonetto in reconductionis exclusionem probabilius respondendum fore dicebam ex diseretiva contenta in receptis pecuniarum ab ipso solutarum, quia durante sexennio dicitur eas recipi pro affictibus, eo autem finito dicitur recipi ad computum ejus, quod debetur, nulla afflictuum facta mentione.

Verum difficultatem non levem mihi inferebat mutatio personarum, ex qua hujusmodi discretiva resultabat, cum hæredes, in quibus regulariter de jure præsumitur ignorantia, de his non conscii, cum probabilitate receptas fecerint
4 causam generalem quodcumque eorum præjudicium præservantem, unde potius aliqua culpa considerabatur in conductore superveniente, qui de his omnibus informatus debebat heredes ignaros certiores reddere, ejusque voluntatem non continuandi denunciare, unde non videbatur ab aliqua mala fide alienus, quasi quod rei eventum attendere voluerit, ut bonus nempè ejus commodo cederet, malus verò consocii damno. Ac etiam quia si voluntatem dictis hæredibus ignaris denunciasset, isti curassent, ipsius fidem non sequendo, alium in exercitio suę portionis deputare, seu alias diligentias pro emolumentorum certitudine adhibere, unde requirenti pro mea consuetudine respondi non levem contra eum habere difficultatem, proindeque consului concordiam exinde sequutam,

Consimilem quoque disputavi controversiam in Rota coram Bevilaqua pro Comite Marescotto cum Laurentia de Bontempis; Cùm enim Comes ad majorem ejus familię commoditatem quamdam domum propriæ contiguam conduxisset ad certum tempus, quo durante quartam illius partem ab uno ex condominis emptionis titulo acquisivisset, ac finito tempore, factaque disdicta, ejusdem domus usum conti-
5 nuasset, hinc prætendebat ad nullam pensionem pro dictis aliis tribus ex quatuor partibus teneri, non quidem ex contractu conductionis, dum ejus tempus cessaverat, neque ex alio reconductionis stante disdicta, & contraria animi declaratione, minusque ex habitatione, & usu, cujus ratione intrat saltem conductio sine causa ex iis, quæ habentur suprà, *in Romana locat. fœnilis, disc.16.* dum ipse tamquam socius totam rem pro ejus portione licitè pro indiviso possidere potuit, sibique imputet consocius, cum etiam non possederit, vel ad divisionem non provocaverit, quatenus esset dividua, vel ubi esset individua ad locandum consocium non coegerit, ex deductis per Mohed. *d.dec.13. de locato*, Franch. *& addcn. dec.160.* Surd. *dec.260.n.20.*

Contrarium tamen judicatum fuit, atque resolutio mihi justa visa est, quamvis contra clientem, non quidem ex puncto juris, sed ex facto, stante dicti Comitis qualitate non permittente simplici mulieri, ut cum ipso ejusque familia pro communi habitare deberet; Et licèt rigorosè eidem mulieri imputari posset, cur ad locandum non coegerit, attamen in concursu istius contendentis de damno, ac alterius contendentis de lucro muliebris sexus simplicitati, pro quàm potentis & adeò qualificati viri rigori indulgendum, ac deferendum erat, maximè quia ex precedenti conductione factum ostendebat totius domus usum conductori necessarium esse.

ANNOTAT. AD DISC. XXX. cum duob. & seqq.

DE gestis per unum ex consortibus in locatione rei communis videantur ea, quæ habentur infra, *disc.56.*

ROMANA DE ROSEMINO.
PRO BARTHOLOMÆO ROSEMINO.

Casus discussus coram A.C. & incertus exitus forsan concordatus.

An inquilinus, qui domum communem à duobus sociis conduxit, liberationem obtineat ab uno ex eis, qui clavium restitutionem recepit, eumque à conductione liberavit.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *Socius dicitur dominus totius rei pro ejus quota, & totam rem communem locare potest.*
3 *Socius dicitur habere mandatum à consocio, & de effectibus inde resultantibus.*
4 *Quid accedente mala fide.*

DISC. XXXI.

CUm Roseminus conductor domus, quæ Joannis Pauli, 1
& Antonii fratrum communis erat, claves cum sequuta liberatione à conductione restituisset Joanni Paulo, qui eam alteri locavit, Antonius ob novi inquilini insufficientiam dictum priorem molestare cœpit sub prætextu adhuc durantis conductionis, sed injustam dixi molestiam, quia socius dicitur totius rei communis dominus pro ejus portione ad tex. *in l. in re communi, ff. de servitutibus urbanorum prædiorum, l. servi electione, §. labeo, ubi glos. ff. de legatis primo*, 2
ideòque totam domum locare posse, & consocium teneri habere ratum illius factum, firmant Bart. *in l. & hæc distinctio, §. cum fundum, n.1. ff. locati.* Castrens. *cons.395. ante n.1. lib.2.* & cæteri penè deducti per Surd. *cons.43.* Rota *dec.543. nu.2. & 692. num.3. in fine, par.1. rec.* Michalor. *de fratribus, p.3. c.36.* & est certa propositio, quoties agitur de domo conductitia, cum sola controversia sit, ubi unus ex eis vult locare, alter verò habitare, ut constat ex Surd. & Michalor. *ubi suprà*, sed isto casu cessante res procedit de plano, quia socius dicitur habere à consocio in re communi liberum mandatum, 3
unde unus alterum obligare potest; sive uni eorum per communem debitorem benè solvitur ex deductis per Gregorium *dec.302. n.1.* Duran. *dec.416. n.2. dec.545. part.4. rec. tom.2. nu.5.* Adden. ad Burat. *dec.810.* Atque unus potest prorogare terminum ex pacto præfixum ad redimendum, ex ea ratione, quia est dominus à condomino mandatum habens, *ut dec.64. par.4. rec. tom.2.* Unde sicut locare, & contrahere potuit, ita distrahere, & priorem inquilinum liberare, ut alteri locaret. Solumque difficultatem cadere posse dicebam, ubi constaret de mala fide, & collusione, ex iis, quæ in jure 4
habentur in habente mandatum ad exigendum, ut non possit accepilare, seu aliàs cum sola confessata solutione liberare, quod neque in socio habente à jure magis amplum mandatum, ita de plano admittendum est, quoties ex rei communis portione rectè potest consocio esse consultum, itaut non versemur in casu subsidii; Sed non fuit opus hujusmodi quæstionem assumere, dum nulla in facto ex parte actoris dabatur probatio saltem præsumptiva malæ fidei, & collusionis in dubio non præsumendæ, & ita credo judicatum, vel concordatum.

PLACENTINA PECUNIARIA
PRO HORATIO LUSARDO CUM ILLIS DE PRATO.

Casus decisus per Rotam pro Lusardo.

An conductor sublocans rem conductã de consensu locatorum, vel saltem unius ex eis, eam pro communi possidentium, consequatur liberationem, itaut subconductor fiat conductor principalis.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *Rota non attendit res judicatas aliorum Tribunalium, nisi justitia de earum justitia.*
3 *Subconductor ex quibus fiat principalis conductor cum prioris conductoris liberatione.*
4 *Novatio hodie non inducitur, nisi dicatur.*
5 *Declaratur conclusio cum distinctione.*
6 *Ex incompatibilitate inducitur novatio, quamvis non dicatur.*
7 *Quando dicatur inducta, nec ne novatio in locatione, & conductione.*
8 *Socius habere dicitur mandatum à consocio, ideoque gesta per unum alteri præjudicant.*

DISC. XXXII.

CONduxit Lusardus de anno 1625. à fratribus de Prato 1
quandam eorum tenutam communem ad decennium, sed de anno sequenti illam sublocavit fratribus de Ferrariis, de consensu locatorum, vel aliquorum ex eis, qui exinde per plures actus dictos de Ferrariis in conductores agnoverunt, illos tales pluries denominando, ac pensiones ab eis recipiendo absque eo quod plurium annorum spatio aliquem actum gererent cum Lusardo tamquam conductore, neque eum in talem agnoscerent; Cùmque ob Ferrariorum deficientiam aliqua notabilis residualis summa pensionum decursarum debenda remaneret, pro ea recuperanda dicti de

Prato actiones direxerunt contra Lusardum, qui in prima instantia sententiam absolutoriam reportavit; Introducta absque per appellationem causa in Rota, quamvis ex parte absoluti prætenderetur obstare actoribus rem judicatam ob appellationem in tempore non interpositam, prout eam adesse Rota declaravit, nihilominus quia hoc Tribunal non solet attendere sententias extra illud latas, etiam in judicatum transactas, nisi gustato de illarum validitate & justitia, ut per Cæsar. de Graff. *dec.*2. *n.*7. *&* 8. *de solution.* Coccin. *dec.*
2 180. *n.* 8. Merlin. *dec.*38. *n.* 1. cùm validitas non controverteretur, assumpta fuit disputatio super justitia, quæ pariter canonizata fuit *sub die* 27. *Junii* 1661. confirmata etiam in nova disputatione 28. *Maii* 1663. *cor. Bevilaqua.*

Et mihi scribenti pro Lusardo justæ visæ fuerunt resolutiones, quia non implicat subconductorem de consensu locatorum, vel expresso, vel tacito, tamquam ex implicita novatione effici principalem conductorem, cum prioris condu-
3 ctoris liberatione, ut habetur *decis.* 245. *part.* 5. *recent.* aliàs apud Merlin. *decis.* 286. *in Romana locationis* 10. *Martii* 1656. *coram eodem Bevilaqua*, *decis.* 210. *num.* 3. *cum seqq.* post Zach. *de obl. Cam.* Cùmque in facto multi adducerentur actus gesti per Ferrarios tamquam principales conductores cum eisdem locatoribus, vel eis approbantibus, cum pluribus eorumdem confessionibus, in quibus tales eos agnoscebant, exinde resultabat novatio cum prioris conductoris liberatione, cùm duo non possent esse ejusdem rei conductores insolidum, unde posito uno, alter quoad ipsum locatorem admittentem remanet liberatus, ut ultra authoritates generales de effectibus novationis in aliis contractibus loquentes, in specialibus terminis locationis & conductionis habetur apud Mantic. *dec.*146. Serap. *dec.*165. Millin. *dec.*380. *n.*1. & plenius cum authoritatibus generalibus comprobatur in decisionibus desuper editis.

Scribentes pro actoribus in secunda præsertim disputa-
4 tione magnam vim constituebant in dispositione textus *in l. finali, Cod. de novationibus*, per quem statuitur hodie novationem non induci, nisi dicatur expresse. Respondebam tamen aliud esse, ubi agitur de novatione penitus destructiva contractus, itaut ille omninò cesset, vel in speciem diversam transmutetur, Aliud verò ubi de simplici novatio-
5 ne personæ, quod scilicet in eodem locationis contractu unus loco alterius subrogetur, quia tunc non videtur omnimoda, & totalis novatio, quæ huic rigori subjaceat, cùm frequens esse soleat unius personæ loco alterius subrogatio, ut constat ex decisionibus initio allegatis, *& in Nucerina affictus* 4. *Maii* 1648. *coram Verospio*, *decis.*181. *part.*10. *rec.* Et ulterius etiam attentis rigorosis terminis text. *in d. l. final. Cod. de novationibus*, adhuc incompatibilitas vim expressi habere dicitur, atque ex actibus incompatibilibus etiam hodie novatio resultat, ut est recepta propositio, de qua Gabr.
6 *de novat. conclus.* 1. *num.*57. Menoch. *lib.*3. *præsumpt.*134. *n.* 36. Afflict. *dec.*44. *n.*15. & cæteri per Amat. *resol.*50. *nu.*1. *& seqq.* Capyc. Latr. *consult.*120. *n.*1. *cum seqq.* Rota *dec.*10. *n.*7. *& seq.* post Merl. *de pignor.*

Adducebantur authoritates Manent. *decis.*39. & Fabri *lib.* 4. *tit.*42. *diffin.*28. quem etiam allegat Rota *in Romana affictus ferreriæ* 25. *Junii* 1649. *coram Meltio* impress. post Salgad. *in labyrint. decis.* 15. *& decis.* 335. *part.* 10. *recentior.*
7 ad probandum quod per receptionem pensionum a subinquilino, vel subconductore, de quo agunt Faber, & Rota ubi proximè, sive per consensum à locatore præstitum subconductioni, de quo agit Manent. non inducitur novatio, neque prioris conductoris liberatio, sed replicando dicebam hujusmodi authoritates, & similes esse veras in suis casibus, ubi scilicet agitur de unico actu, vel etiam de pluribus compatibilibus, & in eadem specie, quia locatoris consensus pro sublocatione quandoque obtineri solet ad removendam dubietatem super facultate sublocandi ex pacto, vel consuetudine resultantem; Prout pensionum receptio fieri solet à quocumque mandatario, vel etiam tertio, cum nil creditoris intersit per manus unius, vel alterius solutiones recipere, itaut actus dicatur æquivocus, quod sufficit ad excludendam novationem, secus autem concurrente pluralitate actuum diversorum ad diversos effectus non nisi conductori convenientes cum geminatis, ac multiplicatis confessionibus, & agnitionibus.

Et quod magis apud me in sensu veritatis vim faciebat, erat adeò longæva, & continuata observantia, quod scilicet spatio septem, vel octo annorum, & ultra nunquam locatores, vel eorum aliquis actus gesserint, per quem priorem conductorem agnovisse declaraverint, ut habetur deductum *in alia Romana pro Universitate Hebræorum, discursu sequenti*, cum observantia esse soleat omnium actuum, & conventionum optima interpres.

Opponebatur ex parte actorum, aliquos actus magis incompatibiles, ac novationem fortius inducentes gestos non esse ab omnibus, sed ab aliquibus ex eis, sed facilis erat responsio, quod cum omnes essent condomini domum pro communi possidentes, quilibet dicebatur ab aliis in re commu- 8
ni mandatum habere ad contrahendum, & distrahendum ex deductis per Surd. *consil.*43. & alios, de quibus *disc. præcedenti*, potissimè quia ex parte omnium ultra quosdam actus, qui per Causæ Patronum adducebantur, inexcusabilis erat ille longævi silentii, & observantiæ ex parte omnium concurrentis, quodque omnes actus non singulariter & distinctè in proposito considerandi erant, sed insimul & uniti, cum regula in præsumptivis, & conjecturalibus passim in foro recepta, *ut singula quæ non prosunt, unita juvent*, per quam verè omnem difficultatem in præsenti controversia removeri dicebam, quia reiteratæ confessiones junctæ cum receptionibus pensionum, aliisque actibus occasione melioramentorum non nisi conductori convenientibus, & super omnia dicta longæva observantia rem in claris constituere videbatur, ipsis enim imputandum esse dicebam, cur singulis annis, vel temporibus aliquos actus non gesserint cum Lusardo, qui per eos agnoscere potuerit se reputari conductorem, atque in contractu, & obligatione perseverantem, quoniam hic non ita obdormisset, sed diligentius se gessisset, ne ob subconductorum deficientiam resultaret hæc pensionum inexigibilitas, quæ controversiæ causam dedit.

ROMANA HEBRÆORUM
PRO UNIVERSITATE HEBRÆORUM
CUM ECCLESIA, SEU CONFRATERNITATE SANCTI JOANNIS JANUENSIUM.

Casus variè resolutus.

Obligante motu proprio Alexandri VII. universitatem Hebræorum ad suscipiendum in se locationes domorum in Ghetto existentium, quæ remaneant vacuæ, & sine conductore pro consueta pensione; An attendi debeat antiqua pensio conventa, vel moderna, quam ultimo tempore subinquilinus solvere solebat; Et quando subinquilinus efficiatur inquilinus; Et an dictus motus proprius locum habeat ubi domo locata, diruta, & reddita inhabitabili, illa ex integro constructa est sub diversa structura.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *De excommunicatione Hebræorum.*
3 *Locationes domorum in Ghetto solent esse perpetuæ, vel ad longum tempus.*
4 *Quando detur appellatio suspensiva etiam in literis Apostolicis, & in obligatione Camerali, vel aliis executivis.*
5 *Quæ actio competat locatori contra subconductorem.*
5 *Quando subinquilinus dicatur effectus inquilinus.*
7 *De alio casu, & an domus ex integro refecta sit eadem ac prima ad plures effectus.*
8 *Motus proprius Alexandri est exorbitans à iure.*
9 *Quando domus refecta sit eadem, vel diversa ad plures effectus.*
10 *Quod Domini domorum ea reficiendo non possunt alterare solitum statum.*

DISC. XXXIII.

Conquerentibus Christianis Dominis domorum in Ghetto Hebræorum existentium, quod ad eos supplantandum, ac diminuendas pensiones, quas alterare non possent, 1
occurrente casu, quod aliqua domus remanet sine conductore, soleant Hebræorum Rabbini sub excommunicatione aliis prohibere, ne illam conducant, & de qua excommunicatione hebræorum habetur mentio apud Seraph. *dec.*988. Alexander Septimus, cum ejus motu proprio, ut his fraudibus occurreret de anno 1657. disposuit, ut occurrente casu, 2
quod per cessationem inquilini aliqua ex domibus vacua remaneret, teneatur Universitas Hebræorum invenire inquilinum pro eadem consueta pensione, eoque non invento solvere de proprio.

Cùm

Cùm autem dicta Ecclesia, seu Societas haberet domum antiquitus locatam cuidam Dattilo Hebræo pro annua pensione scutorum 50. & de anno 1652. idem Dattilus de consensu Camerarii dictæ Sociatis, illam sublocasset alteri Hebræo nuncupato Josepho ad rationem scutorum 35. ad quam usque ad annum 1662. sequuta fuit exactio absque eo quod dictæ societatis exactores, vel Officiales pro dicto residuo ad supplementum scutorum 50. Dattilum priorem possessorem nunquam molestaverint, aliumque actum gesserint, per quem eum in inquilinum agnoscere, seu habere declaraverint, facto casu, quod per mortem, vel impotentiam dicti Josephi domus prædicta vacua remansit, atque interpellata ad formam dicti motus proprii Universitate; Orta est controversia super quantitate pensionis, an scilicet esse deberet juxta antiquam locationem, vel juxta ultimum statum scutorum 35.

Et ex parte locationis dicebatur, quod cùm ageretur de specie locationis perpetuæ, itaut non soleant contractus lo-
3 cationis fieri ad certum tempus cum tacita, vel expressa reconductione, prout fit inter Christianos, atque juxta breve *Clem. VIII.* per domorum dominos alterari non possint pensiones, unde sequitur conductores in aliquibus domibus in opportuniori loco sitis ex jure inquilinatus, quod inter Hebræos *Gazagà* nuncupatur, notabilem reportare utilitatem, itaut sit species redditum, & bonorum stabilium, quæ in contractum deducuntur, ut constat *sub tit. de dote*, & alibi, hinc proindè non solent locatores curare nec inquirere, an domus ab inquilino, vel à subinquilino pro majori, vel minori pensione inhabitata sit, ideoque gesta inter Dattilum, & Josephum sibi præjudicare non debebant, & juxta præmissa ad favorem locatoris non expectata Advocati defensione tanquam in re clara Locumtenens civilis Vicarii, qui est judex competens Hebræorum mandatum executivum contra Universitatem relaxavit.

Occasione igitur disputandi in Signatura super commissione appellationis, etiam ad effectum suspensivum, assumpta fuit formalis disputatio, tam super appellatione admittenda, quàm super meritis negotii principalis, quæ in eo Tribunali semper deduci solent ad effectum gustandi de injustitia, cujus ratione etiam in exequutivis, & privilegiatis appellatio suspensiva regulariter prohibita intrat.

Scribens pro Universitate quatenus concernebat appellabilitatem, quamvis locatori dupliciter assisteret privilegium
4 viæ exequutivæ, Primò nempè quia tractabatur de pensionibus domorum in Urbe ex statuto hujusmodi privilegium habentibus, Et secundò ratione d. motus proprii ita sic disponentis, atq; sine alia dispositione secum ferentis illam viam exequutivam, quæ de jure competit pro executione literarum Apostolicarum; Nihilominus his privilegiis theoricè, & in abstracto admissis, dicebam in præsenti appellationem absque dubio intrare de natura causæ absque aliqua meritorum discussione, quoniam controversia non erat super paritione, vel respectivè impugnatione motus proprii, neque super solutione pensionis in genere, sed super ejusdem motus proprii interpretatione, ac declaratione, num attendenda esset antiqua locatio, vel potiùs ultimus status de tempore, quo hæc nova lex supervenit, quæ omnia indigent formali discussione, ac liquidatione, seu judicis declaratione, à qua semper intrat appellatio etiam in privilegiatis, & executivis, quoniam ea non interponitur ab ipsis literis Apostolicis, seu ab obligatione camerali, vel alio jure executivo, & privilegiato, sed interponitur ab illa declaratione judicis, qui in interpretatione, seu liquidatione potuit se decipere, ex deductis per Scacc. *de appell. q.*17. *limit.*4. *n.*64. *cum seqq.* Tomat. *dec.*57. *n.* 4. *cum seqq.* Greg. & Adden. *dec.* 232. *num.* 2. *&* 5. Et cum hac distinctione proceditur in praxi per eamdem Signaturam, quæ proindè in ista controversia nullam habuit difficultatem committendi causam appellationis etiam suspensivæ.

Sed libentius in eam sententiam Tribunal devenit, quia
5 juxta meum sensum credidit injustam determinationem judicis primæ instantiæ; licet enim verum sit de jure, gesta inter conductorem, & subconductorem non posse præjudicare locatori de jure contra subconductorem aliam actionem non habenti, nisi pro ea pensione, pro qua hic subconduxit, itaut etsi gratuitam habitationem habuerit, neque possit pro tempore præterito molestari, remanente locatori actione contra conductorem juxtà *text. expressum in l. solutum, §. solutam, ff. de pignorat. actione cum concord.* per Rovit. *dec.*23. &
6 Orthob. *dec.*40. & non semel deductum est in præcedentibus. Nihilominus id est verum, quoties ex facti circumstantiis non appareat jure cujusdam tacitæ novationis subinquilinum effectum esse inquilinum cum prioris inquilini liberatione ex decisionibus, & authoritatibus deductis *in Placentina, disc. præc.* quas hic etiam repetebam. Et in his terminis de plano versari dicebam ex pluribus non singulariter sed unitim considerandis cum eadem regula, de qua *in dicta Placentina*, ut *singula quæ non prosunt, &c.* Primò nempè ex licentia, seu consensu requisito, & præstito super sublocatione, quam Dattilus fecit Josepho pro dicta minori pensione, hic enim consensus dici non poterat æquivocus, & tribuendus illi majori cautelæ quæ adhiberi solet ad tollendam dubietatem potestatis sublocandi, cùm inter Hebræos ex jam dicta ratione sit indubitata, proindeque ad aliam causam referri non poterat nisi ad istam; Secundò clarius ex continuata observantia annorum decem, & ultrà, semper exigendo pensionem ad dictam minorem rationem absque eo quòd pro residuo contra priorem conductorem actum fuerit, ex qua observantia de plano tolli dicebam difficultatem consistentem in defectu potestatis œconomi dictæ sublocationi consentientis, quia cum hujusmodi œconomorum, & exactorum rationes singulis annis reddi, ac diligenter inspici soleant, improbabile omnino erat hujusmodi reductionis ignorantiam allegare, quia nisi de consensu ipsius Societatis gestum esset, utique mandatum fuisset adhiberi diligentias contra priorem conductorem pro residuo; Et tertio demum rem in claris poni observabam ex ea facti circumstantia, quod aliquæ aliæ ejusdem Ecclesiæ domus adjacentes in eodem Ghetto circa illud tempus eamdem pensionis diminutionem proportionabiliter passæ fuerint, ac ita de præsenti continuaretur, quod evidenter convincebat dictam sublocationem cum diminuta pensione factam esse consentiente & approbante locatore.

Cùmque ageretur de Principis præcepto aliquam exorbitantiam, & rigorem continente à dispositione juris, qua attenta, nemo invitus locare, seu conducere tenetur, hinc proinde strictè in ejus interpretatione procedendum esse insinuabam, nec aliquam subesse rationem, ob quam locator per decennium, & ultrà diminuta pensione, cum subinquilino contentus fuerit, & nunc ab Universitate domus usum non habente majorem, & antiquam exigere debeat, & juxtà 7
præmissa, quæ Signaturæ placuerunt, per judicem appellationis quoque determinatum fuit ad favorem Universitatis.

Super intellectu autem dicti motus proprii Alex. VII. aliam disputavi causam pro eadem Universitate Hebræorum cum Cosmo Felice, coram Vicegerente, & in utraque Signatura gratiæ, & justitiæ; Cùm enim domus Francisci Pierii authoris dicti Cosmi quam in ghetto conductam sub pensione scutorum 25. tenebant Lazarus, & Stella, usque ab anno 1655. corruisset, atque omninò inhabitabilis reddita esset, in hoc statu perseverando usque ad annum 1662. quando ex integro sub diversa tamen ampliori structura constructa fuit, dicta constructione sequuta, prætendere cœpit Franciscus, vel Cosmus quod Universitas vigore dicti motus proprii Alex. VII. teneretur invenire conductorem pro justa pensione huic novæ domui proportionata; Et introducta causa coram Vicegerente, hic pronunciavit contra Universitatem, illam condemnando ad inveniendum dictum conductorem, sin minus ad solvendum promptè pensionem scutorum 25. solitam pro domo in statu antiquo, & illud plus quod ex judicio peritorum importaret augmentum resultans ex nova fabrica, seu structura, Undè adita Signatura justitiæ, ista nihil rescribendo remisit causam ad Signaturam gratiæ, ex eo quod ageretur de interpretatione dicti motus proprii, habitaque proinde disputatione in dicta altera Signatura, commissa fuit causa appellationis cum clausula *sine præjudicio executionis* quoad scuta 25. stante reliqui illiquiditate, & in hoc statu causa pendet, nisi concordia eam extinguat.

In his autem disputationibus, præsertim in ultima processum fuit magis cum quadam non scripta æquitate, seu natu- 8
rali discursu resultante ab identitate rationis, quasi quod eadem ratio quæ militat, ubi solitus inquilinus domum voluntariè dimittit, istum quoque casum percutiat, Verùm dicebam scribens pro universitate, quod si per tramites juris procedendum erat, contrarium omninò verius videbatur; Certum enim est dictum motum proprium esse juri contrarium, atque ab ejus dispositione exorbitantem, tum ex regula quod nemo invitus emere, vel conducere tenetur, ad text. *in l. nec emere, C. de jure deliber. & l. dudum, C. de contrahen. empt.* Tum etiam quia alteri per alterum iniqua conditio inferri non debet, ex collectis per Barbos. *axiom.* 108. ideoque in hujusmodi exorbitantibus legibus, vel provisionibus receptam, & quotidianam propositionem habemus

 dedu-

deductam *ex l. commodissime, ff. de liber. & posthum. ubi communiter DD.* quod non datur extensio de casu ad casum etiam ex rationis identitate, ex plenè deductis *in Fanen. successionis 26. Jun. 1665. & 15. Martii 1666. Alberzato*, de qua causa habetur in sua materia *sub tit. de success.* Unde cum dictus motus proprius supponat casum quod hebræi inquilini in odium Christianorum malè tractent domos, ut ita dominos inducant ad pensiones diminuendas, eisque renuentibus illas deserant absque eo quod alter inquilinus inveniatur, ob excommunicationem ut supra, idcircò hæc ratio non adaptatur casui controversiæ, cùm inquilinus non deseruerit voluntariè domum, neque istius ruina, aut deterioratio ejus culpa sequuta esset, sed ex casu.

Item quia dicto motu proprio loquente de domibus tunc in ghetto extantibus, & inhabitatis, ille convenire non videtur huic domui penitus dirutæ, & ex integro constructæ, quoniam quando disputant DD. an domus refecta sit eadem, vel diversa, tam ad effectum censuum super ea impositorum quam hypothecarum, & similes, communis distinctio videtur, quod si prior in totum collapsa est, atque ex integro constructa, tunc dicitur nova, & diversa domus, non autem eadem antiqua, ex collectis per Gratian. *in addit. ad discept.* 432. *n.*15. Guttier. *lib.*2. *pract.q.*177. *num.*7. *cum seqq.* Cenc. *de cens. q.*101. *n.*14. *& per tot.* ubi etiam si nova constructio ex cementis antiquæ domus facta esset,

10 Quamvis autem de stricto jure hæc ita procederent, Attamen reflectendo ad veritatem, mihi quoque videbatur probabile motum quo processum fuit, ut suprà, quando ad illud solum difficultas restringeretur, ex recepta regula non immorandi in cortice, & figura verborum, sed attendendi substantiam verisimilis voluntatis; Quod autem mihi interebat difficultatem, unde dicta sententia injusta videbatur, consistebat solùm in alteratione consueti status domus, unde propterea resultabat etiam alteratio consuetæ pensionis, quoniam si Universitas subsidiariè subrogata est in locum solíti inquilini, hinc proinde ex natura subrogatorum teneri non debet ultra id ad quod ipse inquilinus teneretur, cui ex Indulto Clementis VII dominus domum tollere non posset, neque pensionem alterare; si autem id fieri non posset directè, neque admittendum est indirectè, ita ampliando consuetam domorum structuram, quam conductor seu inquilinus in casu ruinæ, neque petere posset, neque recipere tenetur, juxta ea quæ habentur *supra. disc.*14. Cùmque de præsenti magna vigeat difficultas investimenti pecuniarum, possent domini domorum existentium in ghetto, sub prætextu refectionis, quam in prædiis urbanis de natura rei facere oportet, ita domos ampliando, atque in diversam majorem structuram eas reducendo, notabiliter augere pensiones cum tutissimo investimento longè meliori quàm in reliquis domibus Civitatis, ob dictam obligationem Universitatis, atque in hoc advertebam consistere gravamen, quoniam domus restitui debebat in statum pristinum, ut sub consueta pensione continuari posset, ac si cum solito inquilino esset quæstio.

ANNOT. AD DISC. XXXIII.

JAm notatum supra, *ad disc.* 10.

ROMANA INQUILINATUS, PRO MATHIA CAPOCACCIA, CUM DECIO MARCONO, ET PAULO BOCCARDINO.

Casus disputatus coram Præside Viarum, & in Camera, postea concordatus.

An à decreto de evacuando detur appellatio suspensiva; Et de jure inquilinatus, an & quando sit cessibile, vel transeat cum venditione, seu cessione negotii in domo, vel apotheca existentis; Et quando subinquilinus fiat inquilinus.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *An, & quando mandatum de evacuando domum conductam sit executivum, vel appellabile.*
3 *Inter duos conductores de conductione contendentes proceditur ordinariè.*
4 *De material.* quoties. C. de rei vendic.
5 *Secundo conductori possidenti competit manutentio.*
6 *Ubi obligatio Cameralis allegatur hinc indè, cessat via executiva, & intrat appellatio.*
7 *Quando judicia possessoria, vel aliàs executiva dicantur ordinaria, & admittant appellationem.*
8 *Clausula*, constituti, *quando non faciat suas consuetas operationes.*
9 *De clausula constituti.*
10 *De text.* in l. quoties, ejusque ratione.
11 *De decreto Camerali, & jure inquilinatus.*
12 *De subinquilino quando fiat inquilinus.*
13 *De subemphyteuta quando fiat emphyteuta principalis.*
14 *An jus inquilinatus veniat sub cessione mercium.*
15 *Aviamentum apothecæ dicitur pretio æstimabile, & fructiferum.*
16 *Declaratur conclusio, ut jus inquilinatus sit personale, vel cessibile.*
17 *An sint jura personalia cessibilia, ac etiam veniant cum universitate bonorum.*

DISC. XXXIV.

LOcavit Boccardinus de anno 1641. duas ejus apothecas ad novennium cum pacto, ut non facta per mensem 1
antea solita disdicta censeatur facta relocatio ad aliud novennium, & sic successivè cum facultate sublocandi, & absque renunciatione decreti cameralis, seu privilegii inquilinatus, Travaglinus autem declaravit unam ex dictis apothecis conduxisse pro Gaspare Fontana ad usum berettarii, cui Fontanæ in dicta apotheca negotium prædictum exercenti
4 successit Aretusius, qui idem negotium cum jure dictæ conductionis & inquilinatus cessit Capocacciæ cum reservatione dominii pendente solutione pretii; Cùmque altera apotheca devenisset in Marconum mercatorem, ortis inter istos consuetis adjacentium artificum, & mercatorum æmulationibus, curavit Marconus, aucta pensione, post duo novennia prævia disdicta Capocaciæ facta, locationem à Boccardino obtinere, cujus vigore, tam proprio, quàm dicti locatoris nomine obtinuit à Præside viarum mandatum de evacuando, non obstante quod Capocaccia appositisset de prælatione sibi competente in vim decreti cameralis, ac etiam de altera posteriori locatione inita cum eodem Boccardino, rejecta prima exceptione ex eo, quod ipse non esset inquilinus, sed subinquilinus, cui decretum camerale non suffragatur, nec suffragari posset cessio sibi facta per Aretusium Fontanæ hæredem, vel quia esset etiam subinquilinus, dum contractus initus erat cum Travaglino, vel quia jus inquilinatus tanquam personale non esset alteri cessibile, Ac rejecta etiam altera exceptione novæ locationis utpotè posterioris, & quam locator facere non potuerit in præjudicium alterius jam initæ cum Marcono.

Interposita igitur ab hoc decreto appellatione in Camera, & assumpta juxta stylum disputatione dubii super modo inhibendi, An scilicet appellatio admittenda esset ad utrumque effectum devolutivum, & suspensivum, vel ad primum tantùm, cùm hujusmodi occasione non solùm disputari soleat de natura judicii, vel causæ; an esset appellabilis, nec nè, sed etiam de meritis totius negotii principalis, ad effectum, ut in processu etiam exequutivo videatur, an intret etiam appellatio suspensiva ratione injustitiæ, ut etiam Signatura servare solet, idcircò tam de ordine quàm de justitia, ut supra disputando,

Quatenùs ad primum pertinet, pro Capocaccia appellante scribens dicebam ex eisdem supra deductis *in Ferrarien. afflictus, disc.*19. Eatenus scilicet in hoc judicio intrare processum exequutivum suspensivæ appellationis exclusivum, 2
quatenus, vel urgeat ratio celeritatis, quia nempe allegata per conductorem reconductione in limine expirantis locationis novus conductor cogeretur aliàs sine habitatione remanere, undè quodammodo commercium ita impeditum remaneret, in quibus terminis procedunt, vel intelligendæ sunt authoritates appellationem excludentes ibid. deductæ, vel ubi urget ratio *text. in l. si quis conductionis, C. locati*, quod nempè conductor ejus authori, à quo rem accepit, dominii, & possessionis quæstionem refricare velit, cùm ita esset spoliare de facto, in quarum una, vel altera ex dictis rationibus, praxis non admittendi appellationem ab hujusmodi decretis fundata videtur, & quarum utramque in præsenti cessare dicebam, quia cum Marconus novus conductor jam haberet alteram apothecam adjacentem, in qua consuetum negotium exercebat, istam volens ex motivo expellendi æmulum, vel ex altero per eum allegato majoris ampliori negotii, cessabat ratio celeritatis, seu inconvenientis, quod interim stare deberet sine apotheca, vel habitatione.

Prout

Prout cessabat alia ratio refricationis dominii & possessionis proprio authori, & quæ sapere videtur speciem calumniæ, seu spolii appellationis exclusivi, quia reus duplicem allegabat titulum non impugnativum, sed potius approbativum dominii & possessionis, seu authoris, quem in talem ita agnoscebat, tam ratione ultimæ locationis ad cautelam de novo initæ, quàm ratione prælationis competentis ex decreto camerali, seu jure inquilinatus, unde potius controversia erat inter duos conductores ab eodem fonte parem titulum habentes, inter quos ordinariè, non autem exequutivè agendum esse omnino dicebam ex pluribus ponderatis etiam in dicta Ferrarien. Primò nempè ex generali theorica Bart. *in l. fin. nu.* 11. *Cod. de edicto Div. Adr. toll.* tam inter cohæredes, seu fideicommissarios, quàm à simili in materia beneficiali, omnibusque aliis similibus receptissima, ut inter duos pari titulo venientes, ac jus ab eodem fonte æqualiter deducentes, unus dicatur alteri legitimus contradictor, proindeque ordinariè procedendum sit, quamvis aliàs utrisque titulus esset executivus.

Secundò quia in præcisis terminis duorum conductorum, quorum unus anteriorem, alter posteriorem titulum habeat, si secundus reperiatur in possessione, huic de jure prælationem habeat juxtà terminos *text. in l. quoties, Cod. de rei vendic.* quam receptum est non solùm in emptione, & ven-
4 ditione, sed in quacumque alia conductione procedere; Et licet textus prædictus multas patiatur limitationes, præsertim ubi ad favorem primi conductoris accessit ficta traditio resultans ex clausula *constituti*, vel *æquipollenti*, seu accedit hypotheca pro contractus observantia; Nihilominùs hujusmodi discussio, an intret, necnè limitatio, respicere videtur petitorium, cujus disputatione pendente, secundo conductori jam possidenti competit manutentio in ejus pos-
5 sessione, ut punctualiter firmatur *decis.*64. *par.*6. *rec.* Igitur non benè prætendebatur processus executivus, per quem disputatio exceptionis respicientis petitorium ita minus quàm in judicio possessorio rejecta remanebat.

6 Tertiò quia utraque partium allegabat ad sui favorem ejusdem locatoris obligationem cameralem reciprocam inter locatorum & conductorem in eodem contractu pro ejus observantia contenta, unde intrat conclusio, quod ubi obligatio cameralis allegatur, hinc inde cessat ejus via executiva, & intrat appellatio, quoniam hæc non interponitur ab
7 ipsa obligatione ejusque executione, sed à judicis declaratione, an essemus in uno, vel in altero obligationis casu, itaut purificatio obligationis pendeat à puncto negotii principalis, ut habetur apud Buratt. *dec.*775. *nu. ult. dec.*89. *nu.*5. post Zacch. *de oblig. camer.* Ubicumque enim res regulariter privilegiata, & executiva non est pura & clara stans de per se, sed pendet à negotio principali, habere non dicitur sua consueta privilegia, Ut in proposito habemus in summario possessorio retinendæ, quod juxtà magis communem & in Curia receptissimam opinionem etiam de jure canonico non dimittit appellationem suspensivam, & nihilominus ubi lis non est super ipsa possessione, sed super negotio principali, à quo pendet punctus possessorii, & num competat nec ne manutentio, tunc cessat tale privilegium, ac intrat appellatio tamquam in petitorio, ut est quotidiana recepta conclusio, de qua præsertim habetur in *Romana Palatii* 3. *Decembris* 1646. *coram Cerro.*

8 Ita pariter clausula, *constituti*, multas habet operationes, illas præsertim translationis possessionis, itaut ejus vigore adversùs constituentem, vel habentes causam ab eo receptum sit competere constituario manutentionem, Et tamen procedit, ubi constitutum est purum stans de per se, secùs autem ubi conditionale, vel alias ita adjectum, quod pendeat à validitate, vel intelligentia contractus, num intret nec nè, præsertim ubi quæstio est comprehensionis, quia tunc cessant ejus privilegia, cùm impugnatio esse non dicatur super ipso constituto, ejusque efficacia, sed super ejus verificatione pendente à negotio principali, Add. ad Gregor. *dec.*283. *n.*8. *dec.*215. apud Post. *de manut. dicta Romana Palatii coram Cerro, & in aliis.*

9 Quod pariter habemus in clausula *sublata, & decreto irritante*, quamplures effectus & operationes habentibus, illum præsertim, ut non obtenta oris aperitione, cujuscumque judicii ingressus remaneat præclusus, & nihilominus si intret quæstio super hujusmodi clausulæ, vel decreti comprehensione, quæ pendeat à negotio principali, non est prohibitum de hoc cognosci, quia non est quæstio super clausulæ, vel decreti efficacia, sed super comprehensione, ut habetur apud Cavaler. *decis.*523. *nu.* 2. & 3. Buratt. *dec.*659. *in fine &* 720. Add. ad eum *dec.*131. *dist. D.* Adden. ad Greg. *d. dec.*283. *n.*8. *Romana fideicommissi de Victoriis* 13. *Januarii* 1653. *Verospio, dec.*299. *n.*26. *p.*11. *rec.* & in aliis frequenter cum similibus; Et hic videbatur casus, quia conductor non impugnabat jus locatoris, vel ejus obligationem dimittendi rem conductam finita locatione, sed dicebat istam durare, atque casum suæ obligationis non evenisse, quinimò potiùs sibi assistere obligationem activam adversus locatorem, vel habentem causam ab eo pro observantia contractus, vel privilegii inquilinatus, cujus inspectio pariter peritorium sapere videtur cum solo processu executivo non terminandum, undè his circumstantiis accedentibus, & ubi non urgeat ea ratio celeritatis, & inconvenientium, quæ ponderantur in domibus conductitis certis anni temporibus conduci solitis, ut observatum est *in dicta Ferrarien.* omninò incongruum dicebam cadere debere processum executivum, & appellationis suspensivæ exclusivum.

Cæterum, ratione etiam injustitiæ dicebam intrare appel- 10
lationem, quamvis aliàs de judicii natura non cadentem, non quidem ex motivo posterioris locationis, quæ juncta cum prioritate traditionis, seu cum possessione jam habita regulariter prævalet antecedenti juxtà dispositionem *text. in l. quoties, C. de rei vendic.* hoc enim fundamentum, cum sensu veritatis, considerabile dicebam in solo possessorio, & ad effectum impediendi processum executivum ut suprà, sed quoad injustitiam, illud parùm tutum judicabam, stante hypotheca in priori locatione contenta, per quam jus primo conductori quæsitum est, per secundum contractum inalterabile, cùm ratio textus originem trahat ex ratione militante inter duos solam personalem habentes, inter quos melior est conditio præoccupantis, ideoque licet more Advocati hoc etiam motivum deduceretur, cum sæpè judices, solidis rejectis, levioribus ac fallacibus fundamentis inniti soleant, insinuabam tamen juxtà stylum partibus illud non subsistere.

Verum tamen judicabam alterum fundamentum decreti cameralis inquilino prælationem adeò concedenti, ut secunda locatio in ejus præjudicium ipso jure irrita & invalida re- 11
putetur, quoties forma in dicto decreto præscripta non ser-
vetur, ut constat ex eodem decreto impresso post Fenzon. *ad statut. fol.*705. & post Ridolphin. *in praxi fol.*632. & observat idem Ridolph. *par.*2. *cap.*13. *num.*55. Neque per scribentes pro secundo conductore controvertebatur, sed sola ejus replicatio consistebat in dicti inquilinatus incompetentia, cùm beneficium decreti cameralis competat inquilino non autem subinquilino, qualis dicebatur Capocaccia, non obstante, quod emisset etiam merces in eadem apotheca existentes, quia cum in venditione mercium non veniat jus inquilinatus, ut punctualiter Greg. *dec.*115. idcircò neq; cessionem suffragari posse dicebant, quia hoc est jus personale ipsi inquilino competens, alteri non cessibile.

Quibus tamen non obstantibus pro Capocaccia justitiam 12
assistere dicebam, quia cum in apotheca subintrasset intrà primum novennium, intrà quod locator ab eo exigere fecit pensionem, ac rectè agnovit ipsi rem sublocatam fuisse, hinc proinde per ingressum novi biennii, in quo ob non factam disdictam, relocatio tamquam ex novo contractu inita erat, de subinquilino ex implicita locatoris voluntate factus erat inquilinus, ut punctualiter firmatur apud Merl. *dec.*386. *nu.* 13. & 14. aliàs *decis.*244. *part.*5. *rec. & decis.*210. post Zacch. *de oblig. Camer. in Romana locationis* 10. *Martii* 1656. *cor. Bevilaqua*, & sæpius est dictum in præcedentibus; Quod clarius procedere dicebam ex ejusdem locatoris observantia non solùm deducta ex continuatis exactionibus pensionum à Capocaccia, aliisque actibus, in quibus eum in conductorem agnovit absque eo quod tam longi temporis intervallo Travaglinum primum conductorem agnosceret, vel pulsaret, ut in his terminis ponderatum fuit *in Placentina, & in Romana universitatis hebreorum, disc.*31. & 33. Sed etiam quia finito secundo novennio fecit disdictam non Travaglino primo conductori, sed Capocaccia, quem ita proindè in inquilinum agnovit; Atque aliàs intrare dicebam dilemma inevitabile, Aut enim locator volebat locatorem durare, ac substantiam esse penès Travaglinum, Aut illam fuisse translatam in Capocaccium; Si primum, ergo nulla aderat disdicta facta conductori, & consequenter in vim pacti inducta erat relocatio ad aliud novennium ad favorem Travaglini, qui erat in causa, & Capocaccia assistebat, Et secundum, cum quo disdictam fecit, ergo eum agnovit in inquilinum, qualem ex subinquilino fieri solùm pendet à voluntate etiam implicita & conjecturali locatoris, ut *dicta decis.*210. post Zacch. Ponderando etiam, quod ab initio contractus continebat locationem duarum apothecarum, ex quibus Tra-

gili-

vaglinus unam Fontanæ Capocaccię authori, alteram alteri mercatori sublocaverat, & tamen in fine primi novennii locator faciendo disdictam pro dicta altera apotheca alteri subconductori, illam locaverat eidem Marcono utamque nunc affectanti, unde agnovit Travaglinum priorem conductorem esse de medio sublatum, ac priorem contractum ita divisit & notavit.

13 Clarius, quia in instrumento locationis aderat expressa facultas sublocandi contra stylum, cum semper in locationibus, quæ fiunt in Urbe, adiici soleat hæc prohibitio, unde hujusmodi expressionem dupliciter considerabilem dicebam, Primò nempè, quia contrà consuetudinem, Et secundò quia sufficiebat non prohiberi, dum de jure conductori non denegatur sublocandi facultas, unde ut hujusmodi conventio non esset omninò fatua & odiosa, dicebam illam ipso esse operativam, quod consensus locatoris operetur, ac si subconductor immediatè & directè ab ipso locatore ejus haberet per organum conductoris, Adinstar secundi emphyteutæ, cui per primum in vim facultatis à domino concessæ res subemphyteuticata sit, quia reputatur primus emphyteuta, ejusque generatio attenditur, Ancharan. *cons.*63. Rot. *dec.*182. *par.6. recent.* ubi concordantes, Et habemus etiam in feudis, quod accedente expressa facultate subinfeudandi quoties subinfeudatio est de toto, subinfeudatus dicitur effici feudatarius, perinde ac si directè & immediatè à domino habuisset per organum subinfeudantis ex deductis *sub tit. de feudis in Senegallien. Castrorum, disc.1. & in Mantuana feudi, disc.7.* cum similibus.

Replicabant scribentes pro actore id suffragari posse Fontanæ, seu Aretusio à jus hæredi, cui Travaglinus dictam facultatem haaens sublocaverat, secus autem Capocaccię, qui erat subinquilini subinquilinus, atque hoc erat fortius objectum, quod huic parti obstaret, sed dupliciter cessare dicebam; Primò ex subsequutis ut supra, ex quibus Capocaccia de voluntate locatoris de subinquilino effectus erat inquilinus, Et secundò potissimè, quia Capocaccia in universum jus Fontanæ, seu Aretusii successerat cum speciali cessione inquilinatus, ac etiam idem Aretusius erat in causa eidem assistendo.

14 Nil obstante propositione, quod sub venditione mercium non veniat jus inquilinatus, quoniam ea procedit ad commodum ipsius venditoris, & respectivè inquilini, ut scilicet non censeatur in venditione dictum jus cedere voluisse, ad effectum, ut penes eum remaneat, & in his terminis procedunt authoritates dictam propositionem firmantes, præsertim *in Romana legati 14. Martii 1644. coram Carillo inter suas decis.*303. *quæ ultima*, non autem ut retorqueatur contra eumdem cujus interest inquilinatum esse cessibilem, & in contractum venditionis mercium deducibilem; Cum enim hoc jus sit pretio æstimabile propter loci aviamentum, quod
15 pariter dicitur æstimabile & fructiferum, itaut in contractum locationis deduci valeat, sive pro ejus pretio licitè petantur fructus recompensativi, ut habetur *in dicta Romana legati coram Carillo*, & non semel occasione dictorum fructuum habetur deductum *sub tit. de usuris*; Hinc proindè inquilino domino mercium expediebat potiùs una cum istis dictum jus cedere, Tum ratione majoris valoris, Tum etiam ratione fructuum, qui pro solis mercibus de per se considerati peti, vel convenirì non poterant, juxtà distinctionem, de qua sub eodem tit. de usuris *in Viterbien. transactionis, & in Fulginaten.* & sæpè.

16 Ac demùm conclusionem prædictam de jure inquilinatus, tamquam personali & non cessibili, de qua *in dicta Romana legati cor. Carillo, & in aliis*, veram, ac rectè procedere dicebam, ubi tale jus de per se & principaliter in contractum cessionis deducitur, secus ubi tamquam accessorium & consequutivum ad negotium, quod venditur, cum multa quę de per se & principaliter in contractum deduci, ac cedi prohibentur, rectè sint cessibilia accessorie & cum universitate bonorum, ut habentur in terminis juris congrui, seu retractus, quod principaliter & de per se alteri cedi non potest, & tamen si vendatur res, cujus ratione illud competit, vendi etiam, ac cedi potest tale jus una cum re, Tiraq. *de retr. lignag.* §.26.*glos.*1.*n.*39. Franch. & adden. *dec.*242 Burattr. *dec.*677.*n.*4.

Ita pariter jus patronatus non solùm pretio mediante vendi non potest, sed neque sine Ordinarii consensu donari, & tamen rectè venit in contractum emptionis & venditionis accessorie ad universitatem, vel rem venditam, etiam si de eo fieret mentio specialis, quoties illa non est, ut principaliter in contractum deducatur, sed gratia majoris declarationis ad text. *in c. cum seculum, & cap. ex literis, de jurepatr. cum concord.* per Vivian. *hoc tract. lib.*4. *c.*1. *n.*3. *cum seqq.* Otthobon. *dec.*324. *nu.*7. Ex quibus & similibus in *Taburtina alienationis castrorum, sub tit. de feud. disc.*88. dicebam constitutiones Apostolicas prohibentes alienationem, & quemcumque contractum castrorum & bonorum jurisdictionalium, locum non habere in cessionibus universitatis bonorum, sub qua hujusmodi castra, & bona accessorie & consecutivè venìant.

Causa proposita in Camera capta non fuit resolutio, inclinabant tamen DD. ad favorem hujus partis, præsertim quia constabat totum ad æmulationem gestum esse, sed ob aliqua prudentialia motiva, de meo etiam consilio Capocaccia honestam sibi oblatam concordiam acceptavit, atque apothecæ cessit, dum ejusdem actoris ope alium æquè idoneum locum, & forsan meliorem pro ejus negotio obtinuit.

ANNOT. AD DISC. XXXIV. & seq.

SUnt generalitates frequenter contingibiles, in quibus procedit idem quod supra *ad disc.*16. *& seqq.*

ROMANA REFECTIONIS PRO JOSEPHO COSTA CUM APPALTATORE SALARIÆ URBIS.

Casus sopitus per concordiam.

De decreto Camerali loquente de inquilino, cui conveniat, & quis de jure dicatur inquilinus. Et quando tale decretum locum habeat; Ac de onere refectionis rei conductæ cui incumbat: Et quando quis invitus cogatur perseverare in locatione.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *Quomodo distinguantur prædia rustica ab urbanis, & quando conductor dicatur inquilinus, vel colonus.*
3 *De decreto Camerali super inquilinatu.*
4 *An invitus teneatur locare rem suam pro usu publico.*

DISC. XXXV.

POssidens Costa quædam ædificia propè ripam in loco nuncupato *marmorata* ad usum repositorii, seu magazeni destinata, cùm ab aliquo tempore locare consuevisset appaltatori salariarum pro salis repositione & usu, expertus ex materiæ acrimonia damnum ædificio inferri, itaut ob frequentem refectionem modica exinde resultaret utilitas, determinavit in alios usus ea convertere, ac aliis locare, unde facta disdicta, & instando pro evacuatione, excipiebat Appaltator salariarum, qui ea conduxerat, de decreto camerali, cujus vigore adversus alios conductores prælationem sibi competere dicebat, unde exorta de super lite coram Thesaurario, assumpta fuit disputatio, an decretum prædictum loquens non de quocumque conductore, sed de inquilinis tantùm, conveniat huic de illo excipienti, qui sibi convenire contendebat ex eò quod ageretur de prædio urbano, utpotè intra Urbem existente, quasi quod in hoc urbana & rustica distinguantur, ut illa intrà Civitatem, ista verò extrà eam consistant, ut fuit aliquorum opinio.

Pro Costa verò scribens dicebam hanc esse fallaciam manifestam, quia non prædii, seu ædificii situatio attenditur, sed usus, seu ministerium, ad quod illud est destinatum, quia si principaliter deservit ad habitandum, tunc eorum conductor dicitur inquilinus, sive intrà, sive extrà Civitatem, & in villa, si verò principaliter deservit pro conservatione fructuum, seu ad alium usum, quam habitationis, quamvis hec laborantium in fundo accessorie resultet, nomen inquilini tali conductori non convenit, ut benè ita distinguendo firmat Alex. *in l. qui pignoris, n.*2. *ff. de acquir. possess.* quem ceteri sequuntur dedùcti per Rot. *dec.*174. *num.*17. *& seqq. part.*1. *recent. dec.*540. *num.*2. *par.*2. Et de hoc vocabulo inquilini ad effectum prælationis, seu retractus habetur *infra*. Unde cùm hæc ædificia non sint habitationi congrua, nec destinata, sed pro repositorio mercium, aliorumque bonorum, nil referre dicebam, quòd intrà, vel extrà muros Civitatis sita essent, proindeque decretum camerale nullatenus intrare; Præsertim quia in Urbe hæc distinctio sitationis intrà, vel extra muros Civitatis remanet prorsùs inapplicabilis, dum ob totaliter diversum situm modernæ Romæ ab antiqua, ubi hæc ædificia sunt solum prædia rustica hodiè cernuntur per longa spatia, quamvis intrà muros, & è converso in Civitatę Neapolis fortè major est ædificiorum & inhabitantium numerus extrà, quàm intrà muros, igitur prorsùs vanum dicebam cum hac distinctione regulare, seu distinguere velle prædia rustica ab urbanis, sed solùm attendendus est usus, seu ministerium ad quod principaliter destinata sunt, præsertim ad effectum decreti prædicti, quod fundatum est in quadam equitate resultante ex inhabitantium Urbem commodo, & respective incommodo.

3 Præterea incongruam dicebam hujusmodi quæstionem decreti cameralis, etiam si hujusmodi ædificiorum conductor inquilinus censendus esset, cùm illud rectè operativum esset pro concedendo priori inquilino prelationem adversus secundum in eodem usu, secùs autem in omnino diverso, quia nempe ædificii dominus agnoscens priorem usum esse præjudicialem, in alium usum minus damnosum, illud convertere velit, cùm nulla lex, vel legis ratio disponere videantur, ut in re sua hujusmodi providum consilium sumi non valeat. Ponamus enim, quod dominus domus solitæ locari ad usum furni, seu fabri ferrari, vel textrini, cognoscunt ruinam ex usu concussorio de facili resultandam, velit mutare speciem usus, atque locare domum pro habitatione tantùm, sive pro alio exercitio non concussorio, ac ædificio non præjudiciali, non videtur quæ legalis, vel humana ratio debeat id prohibere, cum prælatio resultans ex tali decreto intelligatur in æquali concursu, & absque injuria, vel præjudicio domini; Provisiones etenim fundatæ in æquitate procedunt, dummodò alterius conditio deterior non efficiatur, cum nunquam intret æquitas, ex qua iniquitas & alterius damnum resultent.

4 Major difficultas apud judicem erat in altera conductoris exceptione, quod hæc ædificia utpotè publico oneri addicta vendicari non valeant, vel ad alios usus converti; Dicebam tamen hoc nullibi jure probari, prout tamquam limitatio regulæ probandum esset, cum locatori assistant juris regulæ, ut scilicet quilibet sit rei suæ moderator & arbiter, quodque nemo invitus locare, vel conducere teneatur ad tex. *in l. locatio, §.*1. *ff. de vectigalibus, & l. invito, C. locati*, Præsertim quia contentio non est cum Principe, vel cum Republica, cui ex publica causa conceditur alienis ædificiis, quamvis invitis dominis uti, ut passimiis etiam à propriis habitationibus expulsis practicatum vidimus, sed est cum conductore salariarum cui Camera non promisit conservationem negotii in uno, vel altero ędificio, neque illius exercitium in uno, vel altero loco injunxit, unde nullam concurrere dicebam publicam causam, ob quam à dictis juris regulis esset recedendum.

Et potissimè quia controversia in effectu respiciebat majorem, vel minorem Appaltatoris utilitatem, cum huic innovationi causam dederunt notabiles impensæ frequentis refectionis, quam locator stante modicitate pensionis dicebat de præterito factam esse per Appaltatores, E converso autem modernus Appaltator inhærendo juris regulis, prætendebat illam incumbere locatori, replicanti proindè velle in alium usum minùs dispendiosum ædificia convertere, vel pensionem augere, itaut augmentum compensaret hujusmodi refectionis onus, vel consueta contentus esse, dummodo conductor tale onus in se suscipiat, & juxta unum, vel alterum ex his duobus modis non expectata judicis determinatione partes concordarunt.

ROMANA RESTITUTIONIS PRO SIXTIS CUM N.

Casus discussus coram Prælato cum incerto exitu.

Fidejussor conductoris ad certum tempus & quando teneatur pro tempore prorogato, Et quatenus ejus obligatio cum tempore determinato expiret quoad solutionem pensionis, an adhuc durare dicatur pro restitutione rei locatæ.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *Fidejussor conductori an teneatur pro reconductione.*
3 *Declaratur conclusio prædicta, & quando teneatur:*
4 *Novatio intrans in relocatione respectu pensionis an intret etiam respectu obligationis restituendi ipsam rem.*

DISC. XXXVI.

1 LOcata per illos de Sixtis ad triennium sub certa conventa pensione quadam aromatoria cum mercibus & instrumentis in ea existentibus, & præstito per conductorem fidejussore, se tamquam principalem principaliter & insolidum obligante in instrumento continente nedùm obligationem solvendi pensiones, sed etiam restituendi tabernam cum eisdem mercibus, & instrumentis, prout consignabatur; Cum lapso triennio in conventionem deducto per aliquos subsequentes annos tacitè in eadem locatione continuatum esset, atque deinde locatore nolente ampliùs continuare, ac patente rei conductæ restitutionem in statu, quo consignata fuerat, conductor ob notabilem mercium & instrumentorum deterioritionem fugam arripuisset, Hinc pulsavit locator fidejussorem excipientem de regula *text. in l. si cum hermes, C. locati*, ut fidejussor ad certum tempus obligatus, pro tempore prorogato non teneatur, ex quo textu derivat conclusio fidejussorem conductoris non teneri pro reconductione, ut cæteris allegatis habetur apud Enrig. *de fidejussor. cap.* 20. §.18. *nu.*6. Marin. *resol.*136. *vol.*1. Thesaur. *dec.*125. Salgad. *in labyrint. par.*2. *c.*27. *n.*71. *cum seqq.*

Pro locatoribus autem scribens dicebam, conclusionem prædictam rectè procedere quoad obligationem solvendi 3
pensiones, quia cum relocatio importare dicatur novum contractum ex nunc tamquam ex nova voluntate resultantem, meritò repetita non censetur obligatio fidejussoris, cujus voluntas deficit, cùm solùm concurrere videatur illa conductoris in rei conductæ usu perseverantis, & locatoris patientiam præstantis; Secùs autem quoad obligationem restituendi ipsam rem conductam, quæ per fidejussorem implenda est, & à qua lapsus termini non excusat, ubi præsertim non agitur de simplici fidejussore pensionis, sed qui accedit tamquam correus toti contractui, in quo utraque obligatio contineatur, quia si per lapsum præfiniti temporis expirat una solvendi pensiones, non cessat altera restituendi rem conductam, ut in his punctualibus terminis plenè firmat Alex. *cons.*72. *vol.*6, Accedente præsertim obligatione æquè principaliter, sequuntur Marta *voto* 103. *n.*3. Merlin. *dec. Lucen.*24. *n.*10. *circa fin.* Martius Medices *exam.*59. *n.*8. Merl. *de pignor. lib.*3. *tit.*1. *quæst.*39. *nu.*13. contra quas punctuales authoritates nulla adducebatur, quæ in specie contrarium firmaret, cum allegatæ ex parte rei conventi, vel firmarent regulam in genere de non repetenda fidejussoris obligatione in relocatione, vel loquerentur de pensionibus, non descendentes ad hac distinctionem.

Mihi tamen ad veritatem reflectenti dura videbatur propositio, quia fidejussor videns lapsum terminum ejus obligationi præfinitum; atque locatorem continuare in sequendo solius conductoris fidem, justè credere potuit se ex novo contractu liberatum, unde propterea abstinuit à diligentiis alias adhibendis. Et quemadmodum respectu pensionum intrat ratio novationis, seu novi contractus ex integro tanquam ex nova voluntate in relocatione subintellecti, ita pariformiter eadem ratio intrare videtur respectu traditionis ipsius rei, quasi quod finito primo conductionis tempore locator previo actu occulto restitutionis rei conductæ, illam denuo conductori tradiderit, unde urgentibus ex una parte authoritatibus punctualibus, quibus juxtà præsertim modernum usum in judicando satis deferendum est, & è contra urgente dicta ratione, dubius remanebam, cuinam veritas assisteret, Neque occasio præbuit ulterius punctum examinare, cum amplius partes non viderim, forsan concordia litem terminavit.

MEDIOLANEN. PRO QUODAM MONASTERIO MONIALIUM. CUM N.

Casus discussus coram A. C. incerti exitus.

An locatori danda sit manutentio in quasi possessione exigendi pensionem adversus conductorem prætendentem expiratam esse conductionem, proindeque ad solutionem amplius non teneri, Et de manutentione concedenda locatori adversus conductonem non controvertentem expirationem locationis, sed excipientem de retentione pro melioramentis.

SUMMARIUM.

1 *Locatori an competat manutentio in possessione exigendi pensionem à conductore allegante conductionem finitam.*
2 *Quando dicatur inducta locatio, seu colonia perpetua.*

3 *De*

3 *De materia* text. in l. cum de in rem verso, de usur..
4 *Conductori an detur retentio rei conductæ pro melioramentis.*

DISC. XXXIV.

1 PRætendente Monasterio Monialium N. Mediolani contra quosdam possessores ejus bonorum manutentionem in quasi possessione exigendi annuam præstationem, Atque replicantibus reis conventis ob expiratum conductionis tempus se ad hujusmodi solutionem amplius non teneri, neque possessionem resultantem ex præteritis solutionibus utpotè ad certam causam certumque tempus limitatam ulteriorem operationem habere, ut punctualiter habetur apud Rot. *dec.*181. apud Postium *de manut.* ubi licèt casus non decidatur, ex discursu tamen decisionis pro exclusione manutentionis respondendum videtur ex regula, quod possessio ob certam causam, seu ad certum tempus tradita, lapso tempore, vel cessata causa cessat, nec remanet amplius operativa.

Nihilominus pro Monasterio scribens, cum aliquo etiam sensu veritatis, admittebam veritatem hujusmodi conclusionis, quoties certum esset tractari de contractu locationis ad certum tempus initio, itaut prestationis solutio de præterito facta aliam non haberet causam nisi illam pensionis ex causa locationis; Secùs autem ubi dubitari poteſt de causa, seu titulo præstationis referibilis, vel ad livellum, vel ad censum, sive etiam ad perpetuam coloniam, vel talem, cujus terminatio non sit omninò clara, quia cùm in hoc judicio non quæratur de justitia, vel injustitia, seu de respictibus merita negotii principalis, sed attendatur nudum factum possessionis, ideò exceptio finitæ locationis ubi non est omninò clara, non impedit manutentionem, ut benè in terminis Martin. And. *decis.*81. & in similibus terminis non impediendæ manutentionis in quasi possessione exigendi censum ob exceptionem extinctionis *dec.*542. *num.*8. post Cenc. *de cens.*

2 Undè cùm ageretur de annua præstatione jam soleta per annos 40. & ultra, vel prætendi posset inductam esse locationem perpetuam, juxt. tieor. Bart. *in l. malè agitur, C. de præscript.*30 *vel* 40. *ann.* de qua Carocc. *de locat. par.*5. *tit. de præscript. n.*6. *& seqq. fol. in meis* 229. *annot. ad dec.*14. *p.*3. *rec.* Vel & probabilius quod immutato titulo locationis, initus esset contractus censualis, seu alius annuæ perpetuæ præstationis inductivus, quem ex longi temporis decursu, & observantia absque probatione sufficit allegare juxta terminos
3 *tex. in l. cum de in rem verso, ff. de usur. & in l. si certis annis, C. de pact.* & utrobique Civilistæ, de quibus Menoch. *lib.*3. *præsumpt.*131. *n.*59. *& seqq.* Cenc. *de cens. q.*81. *n.*8. *cum seqq.* Marin. *resol.*78. *lib.*1. Burat. *dec.*10. *n.*26. Rot. *dec.*153. *n.*10. *par.*4. *rec. rom.*2. Et clarius stante tempore longissimo annorum 40. ob quod id procedit; attenta etiam magis rigorosa opinione Canonistarum *in cap. pervenit, de cens.* ubi præsertim optimè de materia Butr. Et quæ possibilitas comprobata remanebat ex pluribus adminiculis id suadentibus, præsertim quia possessoris author pluries in judicio cõfessus fuerat se dominum bonorum controversorum, ac solum Monasterii debitorem in annua præstatione libratum 2000. redimibili cum libris 40. m. Quodque in testamento aliisque dispositionibus pluries ejus hæredibus & successoribus dictorum annorum alienationem expresè prohibuit, quæ omnia arguunt, non titulo locationis ad tempus, sed alio jure & titulo translativo dominii bona possideri; Et nihilominus nil super his firmando in petitorio, dicebam hanc solam dubietatem, seu possibilitatem sufficere, ut interim intret remedium manutentionis, pro quo sufficit sola justificatio possibilis tituli in petitorio, Atque hanc in isto judicio dicebam mihi videri veritatem, sed non visis de more partibus, & quia in Curia Advocati nullam habent curam causarum procuratoribus omnimodè incumbentem, idcircò incertus est exitus.

4 Aliam disputavi in foro controversiam in judicio possessorio inter locatorem & conductorem *in Romana* pro Michaele Burio cum conductore cujusdam ejus viridarii, quia cum finita esset locatio, de quo inter partes non controvertebatur, atque locator instaret pro manutentione in possessione rei suæ, conductor verò excideret de melioramentis non necessariis, sed voluntariis, dixi pro locatore scribens, quod hujusmodi retentio non competeret, ut ex Castrens. & aliis Peregr. *de fideic. art.*50. *num.*54. Menoch. *de recuper. remed.*15. *num.*556. apud quos firmatur, etiam absque æstimationis deductione rem conductam esse dimittendam, atque hujusmodi exceptionem non esse sufficientem ad impediendam locatoris possessionem manutenibilem, quod etiam aliis allegatis plenè firmatur *in Tiburtina afflictus* 19. *Junii* 1648. *coram Corrado* 219. *par.*10. *rec.* atque videtur juridica veritas; nam alias sub hoc mendicato prætextu finita locatione posset conductor longo tempore in possessione rei se confovere, ac locatorem de facto spoliare, & ita fuit judicatum per Locumtenentem civilem Gubernatoris.

ROMANA LOCATIONIS, SEU SALVIANI

PRO PP. S. STEPHANI DE CACCO

CUM N.

Casus disputatus coram A.C. resolutus pro PP.

An creditor immissus in Salviano locare possit bona Ecclesiæ ultra triennium. Et an debitor stare teneatur locationi factæ per creditorem ut supra in salviano immissum pro tempore quo ejusdem creditoris jus cessavit, quia sequuta sit satisfactio.

SUMMARIUM.

1 *Casus quæstionis, & an successor teneatur stare locationi factæ per prædecessorem.*
2 *Locatio bonorũ Ecclesiæ ultra triennium est nulla in totũ.*
3 *Creditor immissus in Salviano non est dominus nec possessor.*
4 *Debitor an teneatur stare locationi factæ per creditorem in Salviano.*

DISC. XXXVIII.

A Dversus dd. PP. possidentes domum tamquam hæredes Juliæ Ursinæ, Savus Porcarius defunctæ creditor hypothecarius immissionem obtinuit in Salviano, ac deindè tamquam possessor eamdem domum ad sex annos locavit, sed brevi tempore dicto creditore satisfacto, pro eosdem PP. injunctum fuit conductori, ut domum dimitteret, eo autem renuente, & introducta causa coram A.C. conductoris defensores procedendo cum terminis successoris in fideicommisso, prelatura & similibus, & prefertim emptoris cum pacto de retrovendendo, an & quando locationi factæ per prædecessorem stare teneatur, insistebant in puncto bonæ, vel malæ fidei aliisque distinctionibus in ista quæstione tradi solitis, curando ex facti circumstantiis evitare decisionem 627. Merlini, & alias, de quibus in præcedentibus, præsertim *in Romana locationis casalis, & in Ravenn. disc.*24. & 25.

Atque Monasterii defensor in hujusmodi etiam quæstione se involvens insistebat super mala fide, quæ non improbabilis erat ex eo, quod locatio diceretur facta pro minus justa pensione, & quod magis est, pro tempore non consueto, cum hujusmodi domorum locationes in Urbe, vel de trimestri in trimestre, vel frequentius, ad annum, ac ad summum nonnisi ad triennium fieri soleant.

Ad Monasterii tamen defensionem assumptus, post plures disputationes ut supra factas, dixi eas omnino incongruas atque à casu extraneas, quoniam cum ageretur de domo jam effecta de dominio Ecclesiæ, itaut in ea impressa esset qualitas, seu prohibitio resultans ab extravaganti *Ambitiosæ, de reb. Eccles. non alienan.* Locatio ultrà triennium erat ipso jure infecta, nedum pro tempore prohibito, sed etiam pro permisso, cùm in hoc puncto magis communis, & præsertim in Curia receptissima sit opinio, quod utile per inutile vitietur, atque contractus in totum corruat, ut latè probat Becc. *cons.* 92. & firmatur per Rot. *dec.*30. *nu.*2. & 3. *part.*1. *recent.*435. *num.*3. *& seqq. par.*3. Merlin. *decis.*826. *num.*2. *cum seqq.* & habetur *in Bojanen. afflictus, disc.*21.

Et quamvis replicaretur, locationem factam non esse per Ecclesiam, seu ejus Prælatum, sed per creditorem in Salviano immissum, hoc tamen nihil refert, quoniam creditor non est dominus, neque verus possessor, atque per immissionem in Salviano prior dominus, vel possessor non desinit esse talis, sed solùm creditori conceditur simplex tenuta, per quam tamquam debitoris, vel possessoris procurator fructus percipit, sibi in satisfactionem proprii crediti applicandos, Burat. & adden. *decis.*240. add. ad Gregor. *decis.*68. Rot. *decis.*179. *par.*7. *recen.* Et consequenter si actus possessorios & perceptionis fructuum gerere dicitur vice & nomine domini, plus agere non potest, quàm posset ejus principalis, cui motivo cum nulla dari posset responsio, judice ita expresè declarante, conductor acquievit.

Ubi

Ubi verò cessante ista circumstantia resultante ex prohibitione *Extravag. Ambitiosæ*, agendum esset de dicto puncto, an scilicet debitor, vel possessor stare teneatur locationi factæ per creditorem immissum in salviano, postquam istius jus per satisfactionem expiravit, Dicebam non intrare terminos emptoris cum pacto de retrovendendo, fideicommissarii, Prælati, & similium, cùm isti eorum jure durante dicantur domini, vel quasi possidentes, ac locantes jure proprio, quod non convenit creditori habenti simplicem tenutam, & rem administranti vice, & nomine domini; Sed potiùs dicebam intrare terminos administratoris, seu negotiorum gestoris regulariter obligantis principalem, ut *in Beneventana afflictus, disc.*23. quoties sincerè, & bona fide actus gectus est; Quare pro meo judicio dicebam, quòd aut creditum immissi in Salviano erat tale, quod verisimiliter ex fructibus satisfieri non potuerit nisi plurium annorum spatio, & tunc si bona fide, & non diminuta pensione locationem fecerit intrà tempus, quo ejus detentio verisimiliter duratura est diu quod locatio sustineri deberet, quamvis per solutionem à debitore, vel possessore factam jus creditoris cessaverit, quia dum hic erat à lege, vel judice deputatus procurator, seu administrator, & verisimiliter credebat ejus administrationem duraturam pro toto tali tempore, potuit jure administratorio ita contrahere, secus autem si locationem fecit pro majori tempore quàm ejus detentio sequi deberet, cùm tunc egressus dicatur fines proprii mandati, & administrationis, & conferre actum in tempus inhabile, in quo nullam administrationem habebat; Sed hæc obiter insinuabantur pro simplici discursu, cum causæ necessitas non exigeret, stante dicto alio solido motivo.

ROMANA PENSIONIS DOMUS

PRO FRANCISCO, ET MAURITIO DE ASTE

CUM COLLEGIO NARDINO.

Casus disputatus in Signatura, & deinde concordatus.

Bona aliena invecta, & illata in domum conductam, An sint obligata pro pensione; Et quatenus non, An locator actionem habeat de utili in rem verso contrà bonorum dominum pro illorum custodia & conservatione.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *Bona aliena invecta per conductorem in domum conductam, an sint obligata pro pensione.*
3 *Habens à conductore gratuitam habitationem, seu gratuitum usum rei conductæ non molestatur à locatore.*
4 *Quando contrà inhabitantes locatori detur actio.*

DISC. XXXIX.

POssidentes prædicti de Aste officium notariatus civilis Gubernatoris, quo dalicui Notario in exercitium locare solent, ut occasione mercedis judici prestandæ deductum habetur in materia officiorum, *sub tit. de Regal. disc.*21. illud locarunt Notario suscipienti in se ex pacto quæcumque onera, illud præsertim pensionis domus, seu apothecæ, ubi officium exerceri, & scripturæ conservari deberent; Cùmque Ubis Gubernator consuetum palatium unà cum aliquibus domibus adjacentibus ab administratoribus Collegii Nardini conduxisset, & quasdam mansiones dicti officii conductori sublocasset, in quibus per notabile tempus illud exercitium fuit, eodem Notario defecto, prætendere cœperunt administratores, obligatos esse præfatos de Aste tamquam officii, & scripturarum dominos ad solutionem pensionis, vel saltem ipsas scripturas tamquam bona invecta, & illata pro dicta pensione obligata esse, atque de facto judex absque aliquà disputatione mandatum executivum relaxavit.

A quo interposita appellatione, occasione disputandi in Signatura, num ad effectum etiam suspensivum illa committenda esset, Pro reis conventis scribens, injustum maleque relatum dicebam mandatum prædictum, quia cum inter locatores, & reos conventos nullus unquam intercessisset contractus, vel quasi, nulla proinde dari poterat actio personalis & executiva nunquam competens contra tertium, & non obligatum, quamvis etiam dici posset scripturas officii tamquam bona invecta, & illata pro pensione obligata esse; sive quod pro earumdẽ scripturarum custodia, & conservatione in eadem domo sequuta competere posset actio de in rem verso, cum ex uno, vel altero capite prætendi solum posset ipsarum scripturarum retentio, nullatenus verò actio personalis, & executiva contra ipsos officii & scripturarum dominos; Nil obstante, quod in contractu locationis officii conventum esset onus pensionis spectare debere ad conductorem, & in qua conventione judex ineptè eum decretum fundaverat; hæc enim fuit expressio inita inter locatorem, & conductorem officii gratia majoris declarationis, ut conventa pensio integrè, & absque aliquo onere, vel expensarum deductione solvi deberet, ideoq; gesta ad unum finem gerenti favorabilem, nullo modo trahi poterant ad alium diversum, & odiosum præter, vel contra animum agentis, ultra quem nunquam actus agentium operatur ad text. *in l. voluntarie, C. de excusat. Tutor. l. Tutori, C. de negot. gest.* Mantic. *dec.*267. *n.* 3. *Romana pecuniaria* 14. *Decemb.*1646. *cor. Corrado.*

Verùm neque ratione scripturarum aliquam actionem, 2
seu earumdem scripturarum retentionem competere dicebam, quoniam regula juris est, bona aliena in domum invecta non venire sub hypotheca, ex deductis per Negusan. *de pignor. par.*2. *membr.*4. *n.*152. Merlin. *de pignor. lib.*2. *qu.*67. *n.*51. *cum seqq.* Et licet eadem regula limitari solet, ubi scientè & patiente domino bona invehuntur, quæ scientia, & patientia in præsenti benè deducebatur ex dicta conventione, ut solutio pensionis spectare deberet ad Notarium conductorem, cum ita locatores, & sciverint, & consenserint in domum conductitiam scripturas invehendas esse, prout verè tamquam de te consueta, & notoria non poterat scientia controverti, Replicabam tamen eam solam non sufficere, nisi conductor expresè illa introducat tamquem aliena, secùs autem si tamquam propria, ut firmant Barbos. *in l. qui datis, n.* 165. *ff. solut. matr.* Merl. *ead. q.*67. *n.*56.

Verùm ubi locatio directè inita esset cum ipso Notario, de hoc fundamento utpotè parum tuto satis dubitassem, quia cum ut plurimum hujusmodi Notarii in solo exercitio officia 3
conducentes, esse soleant forenses nil possidentes in bonis, hinc locatores magis scripturarum quàm personarum fidem sequuntur, aliàs absque dubio non locaturi, unde propterea de facili elusi remanerent, si ad bona in domum invecta jus non haberent, cùm curari, vel indagari non soleat, an eadem bona, quæ invehuntur sint propria, vel aliena, dictaq; propositio esset publico commercio nimis præjudicialis, ubi præsertim bona aliena per illorum dominum conductori non dantur ex causa commodati, vel alia, ex qua cogitare non possit casum molestiarum locatoris domus, in quam invehenda sunt, sed dantur principaliter ad aliquod ministerium cum eisdem bonis exercendum, ut frequentius exemplificari potest & practicatur in locantibus, vel concedentibus ad usum bona volentibus exerceri artem cauponis, seu albergatoris.

Ex alio tamen solidiori fundamento injustam, cum sensu etiam veritatis, dicebam locatoris prætensionem, quia ipse domum non locaverat Notario conductori sub fide, & intuitu hujusmodi scripturarum, sed locaverat Gubernatori, qui sublocaverat Notario concedenti dominis scripturarum illarum gratuitam conservationem in domo subconducta, undè propterea intrare dicebam terminos *tex. in l. si gratuitam, ff. quib. mod. pign. vel hyp. solvatur*, per quem disponitur, habentem à conductore gratuitam domus conductæ habitationem, seu pro minori pensione eidem conductori soluta, non posse per locatorem molestari, ut firmant Negusan. *d. par.*2. *memb.* 4. *n.*136. Gratian. *discept.*68. *n.*13. Merl. *d. q.*67. *n.*29. latè Rovit. *dec.*23. & ex hoc putabam locatori actionem non competere, dum præsertim conqueri non poterat quod officii, & scripturarum fidem, & cautelam sequutus esset, quia cum Notario non contraxerat.

Neque actio de in rem verso pro custodia, & conservatione scripturarum competere poterat, Tum quia hæc non est exercibilis, nisi in subsidium, & facta prius excussione principalis conductoris, ut in terminis subsidiariæ actionis contrà habitantes in domo, Ceval. *com. contra com. quæst.*727. *num.*41. Gratian. *discept.*107. & 713. Rovit. *pragmat.*1. *de locato, n.*28. Rot. *in Romana Salviani* 22. *Junii* 1643. *Rojas inter suas dec.*215. *n.*4. Tum etiam quia hæc actio competit ratione utilitatis, & quatenus ille, contrà quem exercetur, re- 4
maneat in lucro, & de alieno locupletatus, ut habetur deductum *sub tit. de credito in Romana pecuniaria pro Vincentino, & in aliis*, quod in præsenti cessabat, dum non ex causa lucrativa, sed onerosa, & correspectiva Notarius conductor, scripturarum conservationem susceperat; Signatura credidit decretum injustum, undè causam appellationis etiam in suspensivo commisit, & deindè controversia concordata fuit.

SPO-

SPOLETANA
PRO FRANCISCO MARIA TASSI
CUMN.

Casus disputatus coram Camerario, credo concordatus,

Quomodo computari debeat mensis in conventionem deductus pro disdicta facienda per nolentem in contractu continuare, an scilicet debeat esse 30. dierum, vel 31. seu alias ut naturaliter currit.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *Mensis quomodo computari debeat, & quot dies illum constituant.*
3 *In dubio contra se fundantem in pacto.*
4 *De differentia inter ultimas voluntates & pacta.*
5 *Capienda est ea interpretatio, quæ æquitati & libertati magis assistat.*

DISC. XL.

1 FActa per dictum Franciscum Mariam conductione cujusdam juris postę ad quatuor annos sub pacto reciproco faciendæ disdictæ per duos menses antea per nolentem continuare, itaut tali disdicta non sequuta censeatur facta reconductio ad aliud quatriennium; Cum d. Fraciscus Maria imminente fine locationis, post quamdam extrajudicialem declarationem, (quam per plures dies ante bimestre dicebat locatori fecisse non continuandi) formalem etiam disdictam fecisset in die primâ mensis Aprilis, locator negando dictam extrajudicialem interpellationem, utpotè non probatam, prætendere cæpit factum esse locum novæ reconductioni ad formam pacti ob non factam disdictam per duo menses antea, quia cum locatio terminaret in mense Maji, non dicebantur adesse integri duo menses post disdictam conventi, stante quod ea sequuta erat in primâ mensis Aprilis, qui ad constituendum bimestre subsequi debeat, atque ita à Camerario obtinuit; Undè introducta per appellationem causa in Camera, Ego in hoc statu per conductorem ad defensionem assumptus, cum decisio penderet à puncto, an mensis capiendus esset pro solo decursu 30. dierum, pro casu etiam post disdictam sequutam in primâ Aprilis adessent duo menses constituti ex diebus sexaginta ob excrescentem diem mensis Maji, supplentem diem deficientem in mense Aprilis, vel potiùs attendendus esset, prout naturaliter currit, sive sit 30. sive 31. sive 28. quo casu dubitari poterat spatium bimestris rigorosè non adesse.

2 Dicebam in hujusmodi quæstione nostros scribentes in varias scindi opiniones, ut constat ex deductis per Menoch. *de arbitr. casu* 30. Tiraquell. *de retract. Lignag.* §.1. *gl.*11. *n.*19. Trentacinq. *var. ref. lib.*2. *tit. de dilationibus*, Boss. *in eper. moral. tit.*2. *de comput. temporum*, §.1. *à n.*1, *ad* 10. Prat. *observ.*40. plenè & erudite Altogr. *cons.*29. *lib.*1. Antonel. *de tempore legali, lib.*1. *c.*3. *n.*15. Cenc. *de cens.q.*64. *n.*83. Ex quibus liquet, eam videri probabiliorem opinionem, quod aut agitur de mense certo in contractum deducto, & intelligendus est, prout currit, sive sit 30. sive 31. Aut de mense simpliciter, & indeterminatè prælato tanquam termino ad aliquid faciendum, & tunc Tiraq. & Trentacinq. tenent verius esse, ut pro solo spatio 30. dierum mensis capi debeat, Cenc. verò & cæteri apud eum, & cum quo pertransit Antonel. *de tempor. legal. lib.*1. *c.*3. *n.*10. tenet attendi deberę illum mensem, qui contingit quando actus est explicandus, itaut si, v. gr. initium actus est subdie decimâ unius mensis, compleri debeat in nonâ alterius subsequentis attendendo decursum mensis incœpti prout est, sive 30. sive 31.

Verum Ego probabiliorem omninò dicebam, nec pro una, nec pro altera opinione certam regulam statuendam esse, sed totum residere in judicis arbitrio juxta subjectam materiam, quod arbitrium in præsenti pro disdictæ validitate interponendum videbatur; Tùm quia spectandus videtur effectus, ob quem hujusmodi disdicta conventa est, ut scilicet locator congruum tempus haberet inveniendi alium conductorem, & è converso conductor inveniendi aliam conductionis occasionem, cui effectui aliquarum horarum physicâ præposteratio nullum inferebat præjudicium; Tum clarius quia æquitas assistere videtur conductori contendenti de damno vitando, & de se eximendo ab obligatione, & resistebat locatori rigorosè contendenti de lucro, cujus contrarium ex facti circumstantiis concurrebat supra *in Romana locationis apothecæ, disc.*20. undè ibi probabilius dicebam mensem rigorosè capiendum esse, & tamen adhuc pro validitate disdictæ judicatum fuit.

3 Et nihilominùs videbatur, ut conductori sufficeret ex tanta opinionum varietate rem esse ambiguam, ut in dubio interpretatio fieri debeat contrà se fundantem in pacto ad text. *in l. veteribus, cum ibi notatis, ff. de pactis*, per quam ita in specie firmant Signorol. de Homodeis *cons.*38. Tusc. *lit. M. concl.*197. *n.*8. *cum seq.* Barbos. *de verbor. appell. c.*148. *n. fin.* Bos. *loc. cit. nu.*9. benè distinguentes inter ultimas voluntates & contractus, ut primo casu mensis capiendus sit
4 in eo sensu, per quem voluntas disponentis valeat, & melius impleatur, in secundo autem sumatur juxta eam opinionem, quæ magis assistat obligato, atque ut minor reddatur ejus obligatio adversus se fundantem in pacto, & pro ejus rigorosa observantiâ, jure odioso, potiùs quàm favorabili agentem; Et in summa pro eo, cui benignitatis, vel æquitatis
5 ratio magis assistat; quo stante indubitanter dicebam respondendum esse, prout favorabilius esset conductori contendenti de damno vitando, & de se eximendo ab obligatione, ac rigore pacti; Incertus tamen est causæ exitus, qualem credo per concordiam, quoniam scribendo hæc pro futura disputatione in Camera non audivi amplius actum de causâ.

VITERBIEN. LOCATIONIS
PRO CATHARINA CLAMPINA
CUMN.

Casus disputatus coram A. C. incertus est exitus.

Emens sub hastâ an teneatur stare locationi factæ per debitorem, vel ejus hæredem.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *Mensis quomodo computari debeat, & quot dies illum constituant.*
3 *In dubio contra se fundantem in pacto.*
4 *De differentia inter ultimas voluntates & pacta.*
5 *Capienda est ea interpretatio, quæ æquitati & libertati magis assistat.*

DISC. XLI.

DIssoluto matrimonio per mortem Nicolai, superstite Catharina uxore, cui proinde apertum fuit jus repe-
1 tendi dotem consistentem in quantitate, præsentis Nicolai hæres, qui etiam ex dicto matrimonio filius erat, bona controversa pro modica pensione locavit N. Cumque deindè ad instantiam dictæ Catharinæ dotem repetentis bona prædicta exequutâ & subhastata fuissent, eidemque creditrici tamquam tertio & extraneo licitatori deliberata, Hinc exorta est quæstio, an ipsa prædictæ locationi stare teneretur; Et introducta causa coram A. C. pro conductore agentes dicebant, quòd licet ex dispositione *text. in l. emptorem, C. locati* regula sit, emptorem, seu aliud particularem successorem
2 non teneri stare locationi, & quę regula latè firmata habetur apud Cavaler. *dec.*612. & 618. ea tamen plures patitur limitationes, illam præsertim casui adaptabilem, ubi pro locationis observantiâ concurrit ad favorem conductoris rei locatæ hypotheca, quę utpotè ipsam rem afficiens transit contra quemcumque successorem, quamvis titulo singulari ex deductis per Merlin. *de pignor. lib.*4. *qu.*172. Greg. & adden. *dec.*68. *dec.*284. *p.*6. *rec. n.*45. *cum seqq.* præsertim ubi agitur de singulari successore ex facto judicis; Ut de creditore per judicem immisso in salviano obligato ad standum colono, Merlin. & Greg. *loc. cit.* & habetur etiam deductum *in Romana pro P.P. Sancti Stephani de Cacco, hoc tit. disc.*38.

Contrarium probabilius, etiam cum sensu veritatis, di-
3 cebam pro Catharina scribens, licèt enim utramque limitationem prædictam admitterem, cessare tamen observabam applicationem ad factum; Prima enim de hypotheca conductoris favore adjecta pro contractus observantiâ, rectè procedit in eo emptore, vel successore, quem locatoris hypotheca afficere potest, quia nempe ab eo causam habeat, eumque in authorem cognoscat, itaut jus metiri dicatur post dictam hypothecam jam contractam, & ex qua ratione limitatio intrat ex deductis in materiâ per Mantic. *de tacit. lib.*5. *tit.*10. *num.*10. *& seq. & num.*37. & Merlin. *de pignor. dict. quæst.*172. Secus autem ubi emptor metitur jus ab alio quàm ab ipso locatore hypothecante, itaut hypotheca favore conductoris adjecta sit posterior, & non apta præjudicare juri, ex quo successor venit, ut per Cavaler. *d. decis.* 612. *nu.*54.

4 Quod evidenter comprobari dicebam ex eadem ratione, ob quam adversus ementem sub hastâ ad instantiam creditoris anterioris denegatur jus offerendi secundo creditori ad tex. *in l.*1. & 2. *Cod. si antiquior creditor*, cum concord. plenè deductis *in magistrali dec.*445. *Durani, in Bonon. prædii* 18. *Februarii* 1661. *coram Bevilaqua, & in aliis*, quia scilicet, quando prima hypotheca ad favorem creditoris contracta est, invenit rem à quocumque alio vinculo, vel nexu liberam, ideoque ipso creditore dictam hypothecam exercente resolvuntur, ac cessant omnes aliæ hypothecæ, seu onera postmodum adjecta, quæ juri jam quæsito præjudicare non potuerunt, & quibus terminis à simili utitur in hac eadem individuali quæstione Rota apud Cavaler. *d. dec.*612. *n.*55. *& seqq. & dec.*618. *n.*22.

5 Procederent hæc etiamsi per ipsum debitorem bonâ fide inita fuisset locatio de tempore constantis matrimonii, quando de collusione, vel malâ fide nulla suspicio haberi poterat, dum adhuc restitutionis casus non venerat, ac incertum erat, an ille durante locatione eventurus esset, Multò magis indubitanter, dum in præsenti locatio dici poterat inita malâ fide, & in fraudem post dissolutum matrimonium & per hæredem rectè scientem debitum dotale, ad cujus satisfactionem vix omnia bona hæreditaria sufficiebant, ideoque non poterat in supplantationem ejus, cujus jus apertum jam erat dictam locationem facere, ex deductis per Cavaler. *d. dec.*612. *nu.*32. Merlin. *d. qu.*172. *num.*60. *cum seqq.* Et conferunt in idem quæ habentur de gravato locante post apertum fideicommissum supra *in Romana locationis casalis, disc.*24.

6 Altera verò limitatio de succedente ex facto judicis, procedit ubi successio non est in plenum jus, seu dominium, prout est immissus in salviano, qui in effectu aliud à judice non obtinet, nisi quamdam tenutam, seu facultatem percipiendi fructus jure, & nomine locatoris, & tanquam ejus procurator, in rem tamen, & utilitatem propriam, ut ita scilicet de ejus credito satisfieret, ideò extra casum; Quatenus verò ageretur de emente subhastâ succedente in universum jus, tunc difficultas intrare posset, quando subhastatio sequuta esset, non jure hypothecæ, sed solo judicis officio ad instantiam creditorum chirographariorum nullam hypothecam habentium, quo casu cessante probabili suspicione fraudis, vel collusionis, satis dubitari posset potiora esse jura conductoris habentis pro observantiâ contractus hypothecam, cujus peculiare privilegium est, ut quamvis posterior vincat chirographarios tempore anteriores (licèt in emente sub hastâ) ut non teneatur stare locationi factæ per debitorem, teneat, ac decisum referat de Marin. *lib.* 1. *resol.* 159. *num.*22. Sed quicquid sit de hujus assumpti veritate, opus non fuit in præsenti illam examinare dum subhastatio ad instantiam creditoris anterioris hypothecarii facta erat; Et quod magis est non per ipsum debitorem habentem, excepta fraude liberam facultatem hypothecandi, vel alias de ejus bonis disponendi in præjudicium creditorum chirographariorum, sed de locatione facta per hæredem, adversus cujus hypothecas, & vincula rectè creditores etiam chirographarii defuncti se tueri possunt ex beneficio separationis bonorum, & ex qua ratione etiamsi hæc subhastatio facta esset ad instantiam creditorum anteriorum solam personalem habentium, adhuc dicebam casum esse indubitatum, pro emptore sub hastâ.

Judex præmissâ habendo verissimâ, super eis nullam habebat difficultatem, quæ tamen exorta fuit ex quodam motivo facti, quòd scilicet ipsamet Catharina post sequutam deliberationem, locationem prædictam approbasset, atque collitigantem agnovisset in conductorem, Unde, vel ex hoc puncto consistente in nudo facto contra eam judicatum fuit, vel controversia sopita fuit per concordiam.

FERRARIEN. DEFALCHI
PRO COMMUNITATE CIVITATIS FERRARIÆ, ET MONTISTIS SANITATIS,
CUM ZANCHO, ET SOCIIS

Appaltatoribus Datii farinæ.

Discursus in Congregatione ad veritatem.

De materiâ defalchi, seu remissionis pensionis ob immutatum rei statum, unde appaltus diminutionem passus est, quando huic remissioni obstent pacta præcisè illam restringentia ad certos casus; Et quando dicatur deficere rei substantia, vel damnum provenire facto locatoris, itaut sub renunciatione non comprehendatur, vel sufficiat damnum etiam non intolerabile.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Ubi deficit substantia totum damnum quale quale sit attenditur ad effectum defalchi, non curato an sit intolerabile.*
3 *Et tali casu non obstat pactum, per quod renunciatur defalco.*
4 *Renunciatio prædicta non capit casus omninò insolitos, & num.*7.
5 *Quando dicatur perempta substantia, dantur plura exempla. Et num.*14.
6 *Renunciationes, & pacta intelligi debent rebus in eodem statu permanentibus, secus hoc immutato.*
7 *De eadem conclusione, de qua nu.*4.
8 *Quando dicatur casus insolitus.*
9 *Ubi damnum provenit facto, & culpa locatoris, cessant renunciationes, & pacta, ac omne interesse reficiendum est.*
10 *Ubi casus non venit sub renunciatione, itaut dicatur omissus, servanda est dispositio juris circa intolerabilitatem.*
11 *Ordinationes Superiorum ubi percutiunt commodum locatoris censentur procuratæ per eum, ac habentur tanquam ipsius locatoris factum.*
12 *Quid referat tali casu, an dictæ ordinationes sint ex justa causa necne.*
13 *Quæcumque pacta eximentia unum ex contrahentibus à damno, quod alteri obveniret, nunquam capiunt damnum ab ipsomet sic exempto causatum.*
14 *De eadem conclusione, de qua nu.*5. *quando dicatur deficere substantia.*
15 *Pretium alteratum frumenti, seu panis resultans à jure privativo dicitur species vectigalis.*

DISC. XLII.

INter datia, seu vectigalia commutativa contradistincta
1 à cameralibus ad Civitatem Ferrariæ pro commutativis oneribus supportandis pertinentia, illud adest librarum sex pro quolibet modio frumenti, vel farinæ emendo, & in panem venalem, vel ciambellas, aliasque consimiles species reducendo per pistores, bastarolos, ciambellarios, & similes non subjecto huic datio eo frumento, quod particulares cives in propriis domibus pro eorum usu in panem non venalem convertunt.

Istius datii appaltum Civitas de anno 1646. dedit Zancho, & aliis ad novennium pro conventa inter eos annua pensione librarum 30. m. ad beneficium Montistarum Sanitatis convertenda sub variis legibus, & pactis, eo præsertim quòd Appaltatores per Civitatem manuteneri debeant in possessione exigendi datium prædictum, itaut si ejus facto, & culpa id sequi non possit, deberet eis refici totum quod interest; E converso autem Civitas non teneretur ad aliquod restaurum, seu defalcum faciendum ex quacumque causa, quamvis speciali, & individua mentione indigente, Et quamvis casus essent similes expressis, ac in eis eadem, vel major ratio concurreret, præterquam in casibus belli, pestis, vel mortalitatis hominum in dictâ Civitate, ex quibus appaltus damnificatus remaneret in quarta parte pensionis, ita tamen quod casum hujusmodi intimare, seu notificare tenerentur infra octo dies à tempore contingentię ipsi Communitati, in cujus facultate esse debeat pro eo anno sic accidentali appaltum in se assumere, nec aliàs dicta intimatione non sequuta teneretur Communitas ad defalcum. Dictoque appaltu finito iidem cum eisdem legibus, & pactis ad aliud novennium susceperunt de anno 1655.

Cùm autem (ut ex parte Appaltatorum supponebatur) 2
ob plura pyratarum, & tempestatis infortunia, aliaque accidentia passa in frumentorum provisione, quam de anno 1648. aliisque penurię temporibus Civitas fecit juxta seriem, de qua *in alia Ferrarien. sub tit. de regal. disc.*45. ipsa notabiliter damnificata remaneret, ac aliquo debito ex dictâ causâ contracto pressa, Cardinalis Legatus, ut huic damno consuleret de anno 1657. ejus edicto cavit pistores, ciambellarios, & similes panem venalem, vel alias ejus species explanantes, & vendentes, non posse ab aliis frumentum emere,

te, sed illud Civitatis, seu publicæ annonæ privativè ad quemcumque suscipere debere pro certo nimis alterato pretio, supra illud pro quo inter cives communiter venderetur, ut ita utilitas ex dicta alteratione resultans damnum prædictum reficeret.

Hæc innovatio fuit causa, ut pistores solito longè minorem panis quantitatem venderent, ac successivè ob minoris frumenti explanationem datium notabiliter diminutum remansit, quia cùm frumentum inter privatos dimidiato ferè pretio minus venderetur, idcircò pro majori partes cives, qui panè venali uti solebant, gutarunt frumentum emere, & panem in propriis domibus facere, cùm tam ex frugum libertate, quàm fortius ex cessante libero commercio cum pistoribus frumenti pretium satis diminutum esset.

De hoc supponebatur Appaltatores fuisse plurieś conquestos apud *Judicem sapientem*, quo vocabulo nuncupatur ille, qui est primus decurio, seu caput Magistratus, ac supremus Communitatis director, eoque respondente, quòd eorum jure uterentur, adierunt Legatum pro justitia, commissaque causa in Rota Ferrariensi, prodiit ab ista resolutio Appaltatoribus favorabilis, eis scilicet deberi damni refectionem. Atque in decisione ad imitationem styli Rotæ Romanæ desuper edita, principale fundamentum constituebatur in defecta rei locatæ substantia ob deficientem ex dicto accidenti majorem consuetam panis venalis dispensationem, qua substantia deficiente certum est conductori faciendam esse remissionem damni, allegando ad id Surd. *cons.*197.*num.*5. & *cons.*507.*num.*7. & *per tot.* Menoch. *cons.* 571.*num.*12. Bofs. *de remiss. merced.n.*35. & 61. Mastrill. *decis.*299.*nu.*111. *cum seqq.* Buratt. *dec.*210.*n.*5. tali enim casu inspiciendum non est, an damnum sit intolerabile debens excedere medietatem juxta *dec.*422. Coccini, vel alias quotas juxta alias opiniones, quia id rectè procedit, ubi damnum est in fructu, non autem ubi in substantia, cum tunc omne damnum tale quale sit refici debeat, Surd. *locis cit.* & *dec.*326.*n.*25. Peregr. *cons.*98.*n.*10. *lib.*5. Mantic. *de tacit. lib.* 5. *tit.*8.*nu.*33. & *seqq.* Mastrill. *d. dec.*229.*n.*35. & *seqq.* Peguer. *dec.*214.*num.*15.

3 Et hinc in dicta decisione dicitur non obstare pactum, per quod renunciatum est juri petendi defalcum extra casus expressos, cùm id juxta subjectam materiam percutiat defalcum, quod ex juris dispositione competit ob damnum sterilitatis, vel alium casum contingens in fructibus, non autem ubi deficit rei substantia, quoniam esset remittere substantialia locationis, allegando Menoch. *cons.*671.*n.*16. & *seqq.* & *cons.*855.*n.*23. Monald. *cons.*122.*n.*7. Surd. *dec.*326. *nu.*5. Gratian. *discept.*195. *nu.*6. Mastrill. *d.dec.*299.*nu.*92. & *seqq.* Peguer. *dec.*214.*n.*5. Amas. *var. resol. cap.*18. *num.*1. & 23. Ac etiam quia renunciatio prædicta non capit casus omninò insolitos, Gratian. *d. cap.*195.*n.*7. & *seqq.* Menoch. *cons.* 671.*n.*12. & *seqq.* Mastrill. *d. dec.*299. *à nu.*21. Buratt. *d. dec.* 210. *num.*9. *cum seqq.*

4

Quibus in decisione ita deductis, pro eisdem Appaltatoribus scribentes, ad comprobandum potissimè dictum fundamentum peremptæ substantiæ, latius alia plura addebant, dicendo tunc peremptam dici rei substantiam, quoties res fit deterior in qualitate substantiali, quod evenit, ubi mutatur status, seu forma rei ex declaratione Bald. communiter recepta *in rubr. C. de peric. & commod. rei vend. n.*4. Bellon. jun. *cons.*42.*num.*13. Subiungendo, quod si rei status non cessat, vel immutatur in toto, sed in parte, adhuc est idem, quia non dicitur deteriorari, sed diminui ad tex. *in l. ex mille, ff. de evict.* Atque ad peremptionem, vel diminutionem sufficit rem non deservire ad usum, ad quem in locationis contractum deducta est, ex declaratione Bart. quem alii sequuntur *in l. cum in plures*, §.1. *ff. locat.* ubi de conductore domus ad usum hospitii, quia si usus hospitationis prohibetur, licèt domus non corruerit, sed apta remaneat ad usum habitationis, adhuc ad effectum de quo agitur, dicitur cessare substantia, quia cessat usus, ob quem contractus initus est; Unde conducta domo per lectorem ad usum legendi, seu per artificem ad usum artis, si lectura, vel artis exercitium ibi prohibeatur, dicitur cessare rei substantia, quamvis domus existat, ac ad alios usus apta sit, quia sufficit cessare illum usum, ad quem conducta est, ex Caltr. *in eadem l. cum in plures*, §.1.

5

6 Ad renunciationem autem per conductores factam juri petendi defalcum ultra casus expressos, dicebant eam intelligendam esse rebus in eodem statu permanentibus, plures allegando authoritates super generali axiomate, quod tamen hodie tanquam certum poterat præsupponi. In specialibus autem terminis bene deducebant authoritatem Ancharan. *cons.*402. ubi de appaltatore vectigalium Civitatis Pistorii, quando Papa cum sua Curia ibi residebat, ut non obstante renunciatione cuicumque casui debeat defalcum ratione discessus Papæ, cujus residentia fuit causa contrahendi, ac tantam pensionem promittendi.

Quodque hujusmodi pacta intelligenda sunt de illis, quæ contingere solent, ac verisimiliter cogitari, seu prævideri possunt, non de omninò novis, insolitis, & incogitatis ex deficiente animo, Peguer. *dec.*214.*n.*13. Zuccar. *decis. Lucens.* 20.*nu.*11. & *seqq.* Mastrill. *dec.*299. Millin. *dec.*139. Antonel. *de tempore legali, lib.*1. *cap.*38. *nu.*13. Insolitum autem casum tunc dici subjungebant, quando contingit præter verisimilitudinem, & cogitationem viri prudentis, ex deductis per Surd. *dec.*326. Menoch. *cons.*671. Peguer. *decis.*314. *num.*14. Millin. *d. dec.*139. apud quos cæteri. 7 8

Demùm omnia, quæ in jure habentur de hujusmodi renunciationibus, seu aliis circumstantiis defalcum conductori denegantibus, omninò cessare dicebant, quoties impedimentum cessat ex facto ipsius locatoris, qui patientiam præstare tenetur in statu, quò rem locavit, & conductorem in usu rei locatæ manutenere, ut tam de jure, quàm ex speciali pacto dispositum est, adeò ut locator impediens conductorem, seu non curans removere impedimentum illatum à tertio, quem ipse prohibere potest, nedum pensionem remittere teneatur, sed etiam effecre conductori damna, & interesse etiam ratione lucri amissi, ex deductis per Bart. & alios, de quibus in terminis appaltus salis Socein. *consil.*156. *lib.*2. & in terminis appaltus gabellæ vini Urbis habetur *decis.*285. apud Pacis. de Salviano (licèt istæ speciales authoritates per dictos scribentes non allegarentur) & est pluries in hoc tit. & in alio *de Regalibus* deductum in hac defalchi materia. 9

Et licèt impedimentum directè non provenerit ab ipsa Civitate, neque à tertio, quem ipsa Civitas prohibere potuerit, sed à Cardinali Legato jura Principis habente, & cujus gesta inter casus fortuitos reputantur, maximè ubi ex causa publicæ utilitatis: Attamen respondebant, quòd stante commodo exinde eidem Civitati resultante, vel intrabat præsumptio id ita statutum fuisse ad instantiam, & petitionem habentis interesse, vel saltem quòd id in ejus utilitatem cedat, & ex quibus in effectu satis benè respondebatur leviori minerva deductis per scribentes pro Civitate, pacto potissimè, seu renunciationi cum doctrinis generalibus insistentes, quinimò neque allegantes eas meliores doctrinas, & authoritates, quas in proposito hujusmodi renunciationum, & pactorum habemus, & de quibus pluries in materia *hoc eodem tit. & in dict. alio de Regalibus*.

Prolata igitur ad formam dictæ decisionis sententia, cùm ab ea ex parte Civitatis, & Montistarum appellatum esset ad Romanam Curiam, ejusdem Civitatis administratores, aliique ejus concives in magnatitia qualitate in Curia existentes, congruum putarunt plures Advocatos in congressu juxta laudabilem stylum pro veritate consulere ad effectum deliberandi, an cedendum, vel contendendum esset; Cùmque mihi ut frequens fuit meum fatum majoris laboris productivum, incumberet onus primò discurrendi (facillimum enim est inventis addere, atque per alios discursa reassumendo alienis laboribus uti) Reassumptis omnibus ut supra discursis, dicebam, pro meo judicio resolutionem totam pendere à facti circumstantiis per Appaltatores præsuppositis, licèt per scribentes pro Civitate negatis, ac in decisione sub silentio involutis. An scilicet in hujusmodi innovativa Cardinalis Legati ordinatio contineret pretii frumenti adeò notabilem alterationem ad effectum resarciendi cum eo augmento præterita damna per Civitatem passa ex causa annonæ, Vel potiùs, cessante dicto præsupposito, hæc ordinata fuerint pro solo beneficio Annonæ & populorum.

Si enim essemus in hoc secundo casu, injustam mihi videri dicebam Rotæ Ferrarien. determinationem, ac Appaltatorum prætensionem, cùm gesta per Principem reputentur inter casus fortuitos Communitati non imputandos, dum non constabat illum procurasse, neque ipsa prohibere poterat, solumque alicujus ponderis esset motivum casus omninò insoliti, & verisimiliter non prævisi, non cadentis sub hujusmodi renunciationibus, juxta decisionem 139. Merlini, cum aliis allegatis, *& in alia Ferrarien. defalchi sub tit. de Regal. disc.*159.

Verùm adhuc admissa conclusione in suo casu vera, ponderabam negari posse applicationem, dum hujusmodi provisiones ex juris dispositione derivantes solent esse in toto Orbe præsertim in Italia frequentes ex deductis *in Spolet. & in alia Ferrarien. d. tit. de Regal. disc.*44. & 45. & in aliis Con-

Concurrente præsertim notabili circumstantia ex parte Civitatis ponderata, quòd de anno 1648. eadem ordinatio facta fuit per tunc Cardinalem Legatum sub eisdem Appaltatoribus de hoc non conquerentibus, & qui renovando appaltum de anno 1655. potuerunt casum prævidere.

Ac etiam quia, admisso quòd iste casus utpotè valdè in-
10 solitus non veniret sub renuntiatione, tuat dici posset casus omissus remanens sub dispositione juris, adhuc tamen ad limites juris pro defalco concurrere deberet damnum intolerabile excedens dimidiam pensionis juxta receptam *decis.* 422. *Coccini*, nisi ex quo agitur cum Civitate sufficiat sexta ex iis, quæ occasione fisci non semel dicta sunt *hoc eod. titul.* & plenius in altero de Regalibus præsertim, *disc.*65. cujus damni probatio, hoc themate retento, videbatur impossibilis, quia ubi hujusmodi provisiones absque alio mysterio, vel mercatura, & fincerè pro publico bono fiunt, directæ sunt ad majorem ubertatem inducendam, ac præservandum populum à monopoliis, & dardanariis mercatorum, unde proterea tamquam ex necessario effectu resultat diminutio pretii frumenti, aliorumque victualium, & consequenter cessabat ratio productiva damni,

11 Si verò essemus in prima parte, ut omninò probabilius adeò notabilis pretii differentia inter frumentum publicum, & privatum comprobabat.) Tunc pro bono jure Appaltatorum, ac sententiæ justitia omninò respondendum credebam, consulendo Civitati utpotè malam causam foventi, ut à prosequutione abstineret; Tùm ex insinuata propositione, quod ubi mandata, vel ordinationes Superiorum percutiunt alicujus commodum, & utilitatem, ab eo procuratæ censentur ad text. *in cap. constitutus*, ubi scribentes *de testibus*, Greg. & Add. *dec.*96. Tum clarius quia dum id redundat ad ejusdem Civitatis locatricis commodum, non debet ipsa se locupletare, seu à præteritis damnis, & jacturis se reintegrare cum aliena jactura, atque ita ex eadem reduplicatam utilitatem consequi. Unde licèt ipsa id non ordinaverit, vel ordinari petierit, attamen fuit causa, ut ordinaretur, ideòque semper firmum, ac irrefragabile remanet, ex ejus facto, & causa rerum statum immutatum esse, & conductorem in consueto rei conductæ usu impeditum.

Justitiam verò, vel injustitiam causæ, ob quam Princeps,
12 vel motu proprio ex ejusdem Civitatis causa, vel ipsa petente id mandaverit, satis considerandam esse dicebam ad effectum inspiciendi, an intraret actio conductoris ad refectionem damnorum, & totalis interesse etiam ratione lucri amissi, & ultra pensionem, ut de jure competit adversùs locatorem ex ejus facto culposo, & injusto impedientem, seu debitam patientiam non præstantem, Vel potiùs hac actione denegata, competeret solùm exceptio liberationis à pensione, ut impedimentum non culposum operatur juxta distinctionem, de qua apud Soccin. *d. cons.*156. *vol.*2. sæpius *hoc tit.* & in dicto alio de Regalibus deductum; Atque hoc mihi videri dicebam
13 motivum solidum, & probabile pro dictæ sententiæ justitia, cùm quæcumque pacta quamvis amplissima unum ex contrahentibus ab aliquo onere, vel evictione eximentia numquam ei suffragari valeant pro facto ab ipsomet contrahente proveniente, seu ab eo procurato, ejusque commodum, & utilitatem respiciente, ex benè deductis per Merlin. *dec.*874. *n.*4. *cum seq.* repetita post Zacch. *de oblig. Cam. dec.*237. ubi concordantes.

Nullatenus autem placet illud, in quo Rota Ferrariæ suæ resolutionis potissimum fundamentum in decisione constituere profitetur, deficientis scilicet, vel diminutæ substantiæ rei conductæ. Admittebam siquidem juris propositionem, ut casus substantiæ deficientis non veniat sub renunciatione in casibus fortuitis, vel juris petendi defalcum, Et alteram, ut isto casu non attendatur, an damnum sit intolerabile necnè, sed reficiendum sit tale quale in ordine ad remissionem pensionis, ut sæpè *hoc tit.* & in dicto altero *de Regalibus* deductus est.

Prout admittebam quoque tanquam verum jam dictum
14 assumptum, quod licèt rei substantia propriè deficere dicatur, quando ipsa causa fructuum productiva destruitur, vel tollitur, Nihilominus id recipiendum sit, non in ordine ad cessationem, seu omnimodam materialem destructionem ipsius rei, sed in ordine ad cessationem formalem illius usus, qui principaliter contemplatus fuit, & in contractum deductus juxta exempla superius tradita.

Verùm fallacia erat in applicatione ad factum, quia ipsum datium non fuit diminutum, neque ipsum jus privativum illud exigendi (in quo propriè substantia appaltus consistit, cessabat nec in toto, nec in parte, dum pro toto eo frumento, quod in panem venalem convertendum erat, datium li-

berè exigi potuit, sed solùm innovatio fuit causa, ut pistores minorem frumenti quantitatem explanarent, undè remotè, & consecutivè orta est diminutio consuetæ utilitatis fructus dictæ gabellæ, qua in ejus substantia integra, & illibata remanente, damnum fuit in fructu, non autem in causa ejus productiva, neque impedito usu in contractum deducto, ideòque omninò leve, ac incongruum reputabam hoc fundamentum, utpotè facto non applicabile, maximè quia causa est accidentalis, & temporanea,

In corroborationem Item jam dicti fundamenti, quod pro 15
justitiæ sententiæ cum dicto facti præsupposito solidum dixi, aliam faciebam ponderationem, quòd hujusmodi alteratum, ac extrinsecum pretium frumenti, ex quo privativè panis venialis reducendus est, verè non solvitur per ipsos pistores, vel alios panis, aliarumque specierum reventidores, neque dici potest ipsius frumenti pretium, sed in effectu est quoddam datium, seu vectigal, quod ità à subditis panem ementibus occasione necessarii victualis exigitur, ut ad propositum pretii salis habetur sæpius *in tit. de Regalibus*, & in his terminis annonæ frumentariæ in alia *Ferrarien. ac Spoletana, eod. tit. disc.*44. & 45. Idemque dicendum est de hoc datio librarum, quod in effectu non à pistoribus, & revenditoribus, sed à populo emente panem solvitur, quia datium causat pretii panis alterationem; Et ideò cùm eadem Civitas ex hac provisione novum datium exigat, non debet illud aliud datium, quod ex causa alterius verè à populo per conductores non exigitur per ipsam obtineri, quia esset merum lucrum, ac injusta ditatio de alieno, credo autem quòd controversia fuerit concordata, dum quod sciam causa ulteriorem progressum non habuit.

ANNOT. AD DISC. XLII.

Dictum supra, *ad disc.*1.

ROMANA LIGNORUM PRO ANNIBALE DE ANNIBALIS CUM MONASTERIO MONIALIUM SANCTI EDICTI, ET CONSORTIBUS.

Casus disputatibus coram Præside Riparum, & pro Annibale credo resolutus, vel concordatus.

An valeat pactum, ut conductore silvæ ceduæ non auferente ligna intra terminum præfixum, illa per eum amittantur, atque cedant commodo locatoris.

Pœna conventionalis an hodie exigatur ultra id quod interest.

Pacta pœnalia, & exorbitantia An censeantur repetita, vel veniant sub generali relatione ad aliam scripturam.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Pœna conventionalis non exigitur ultra interesse.*
3 *Limitatur.*
4 *Declarantur limitationes.*
5 *Ponderatur distinctio super una limitatione.*
6 *Quando pœna conventionalis exigatur.*
7 *Ad pœnam incurrendam requiritur scientia omnino certa.*
8 *Pacta pœnalia, vel odiosa non censentur repetita.*

DISC. XLIII.

In instrumento affictus tenutæ castri diruti Versani multæ continebantur conventiones concernentes potissimè modum incidendi silvas cæduas, ut scilicet incisio certis temporibus interpolatè fieri deberet, quodque in ea parte, in qua fieret in uno anno, nullatenus posset in aliis annis illa reiterari, neque in partibus incisis immitti possent per biennium animalia ad pascua fumenda. Quodque tota incisio fieri deberet infra novennium affictu durante, cum similibus pactis concernentibus congruam, & non impediendam virgultorum renascentiam, & incrementum, ut ita denuo juxta suum tempus silvæ ceduæ fierent cum stipulatione aliàs ad omnia damna, Ac demum post alias intermedias conventiones habita est relatio generalis ad omnia alia pacta, & capitula contenta in instrumento præcedentis affictus inito cum alio conductore prædecessore, in quo inter cætera erat illud, quod in fine novennii, tenuta omninò disbrigata